

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה 1 (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
ככתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

אחרי

זהר המבואר
הפּתּוּר וְהַכּוּד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מצלי ברכה'

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

אוצר פניי החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

אחרי

אמר הבעל שם טוב זללה"ה: שְׁלֹשָׁה שָׂאָכְלוּ עַל
שִׁלְחָן אֶחָד וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דְּבַרֵי תוֹרָה כְּאֵלוּ אָכְלוּ
מִזְבְּחֵי מִתִּים (אבות פ"ג) פְּרוּשׁ, כִּי הֵמֶת מִתְגַּלְגֵּל בְּמֵאֶכֶל אָדָם,
כְּדִי שִׂיאֲמְרוּ עָלָיו דְּבַרֵי תוֹרָה, וְעַל יְדֵי זֶה מְחַיֶּה אוֹתוֹ הֵמֶת
שֶׁהֵיָה בְּגִלְגוּל זֶה, אָבֵל אִם לֹא אָמְרוּ דְּבַרֵי תוֹרָה, אָז הוּא
זוֹבֵחַ אוֹתוֹ הֵמֶת הַמְּגַלְגֵּל בְּמֵאֶכֶל זֶה וּמְשַׁלֵּךְ אוֹתוֹ לְדוּמָה,
וְזֶהוּ שֶׁאָמַר 'מִזְבְּחֵי מִתִּים'! (בעל שם טוב - מקור חיים פרשת ויחי)

אוצר פניני החסידות

- א **אור החיים** | נשמת נדב ואביהו התקרבה לאור העליון והסתלקה מהם מחמת תשוקה עצומה
- א **תולדות יעקב יוסף** | נדב ואביהו נכנסו לפרדס ודקדקו נפשם בשכינה כגון עזאי שהציץ ומת
- א **אזוב ישראל** | הקב"ה הודיע למשה רבנו שמיתת בני אהרן הייתה במסירות נפש לדבקות אלקות
- ב **ערכי נחל** | באור דברי האור החיים הקדוש באריכות
- ה **אגרא דקלה** | כפי שבאר הקב"ה את העולם בצמצום והתפשטות פן על הבא לדבק בו להתנהג כרצאו ושוב
- ו **פתוחי חותם** | מדוע נכתב 'אמותר' אחר שכבר פתוב 'אחרי מות'
- ו **נעם אלימלך** | 'דבר אל אהרן אחיך' - יש להזכיר רק להפיץ לשמוע מוסר
- ח **מגן אברהם** | גבל עת יעסק בתשובה תפלה וצדקה ויתקן כל מעשיו
- ח **פתוחי חותם** | השלים צבור צריך להזהר מאד לכוון בתפלה
- ט **דברי יחזקאל** | הדקדוקים בפתוב
- י **לקוטי תורה** | השעם שגאמר 'כפר' ולא 'כפר ה' | באור 'שמתיך בנקרת הצור'
- יא **יטב לב** | עשר הקרבן הוא מה שמקבל על עצמו מסירות נפש, וכן במקדש אפשר לזכות לקר
- יא **לקוטי שיחות** | 'אביהו דכולהו דם' - הרמז העולה מקר לעבודת הבורא
- יג **פתוחי חותם** | שמירת כל המצוות תלויה בשמירת הברית
- יג **מחשף הלבן** | העובד על מנת לקבל פרס אינו נותן דעתו לקדם החטא
- יד **דבר חיים** | 'עשה תורתך קבוע' - גם הדחוק וטרוד בפרנסה יגלו מזמנו ללמוד התורה
- יד **אמרי חיים** | אמירת הוטר קודם הסעודה מסגלת להביא אל תוך מאכלי השבת את קדושתה
- טו **שיח יעקב יוסף** | על ידי אכילת סעודות מצוה מתקנים חטא אכילת אדם הראשון
- טו **שפתו ראם** | שלוש סעודות כדי לתקן ולהורות על האמונה בהשגחה פרטית בעבר הוה ועתיד
- טו **שפת אמת** | רמז וענין שלוש סעודות
- טז **דברי ישראל** | יעקב אבינו שלח ליוסף ממאכלי סעודת שבת

אוצרות גאוני הדורות

- טז **מנחת כהן** | פטירת נדב ואביהו שלא יראו בנעת דור המדבר
- טז **זהוהב אברהם** | קשה שכינה שונה למטה בארץ נענשים אף הפחותים מגיל עשרים
- יז **שמש ומגן** | לא נכנסו נדב ואביהו בעודם חיים לנו ערך כדי שיזכו להקנס לעולם האצילות
- יז **חולת אהבה** | הסבות שבני אהרן מתו רמוזות בפסוק
- יח **חדושי רבנו יוסף מפוזנא - וילקט יוסף** | תשובה תפלה וצדקה מועילים לכפר ככפרת הכהן שנקנס לבית המקדש
- יח **קרו לודו** | שבחו של אהרן שנמנע מלהקנס לקדש הקדשים בשאר ימות השנה אף שהיה הרשות ביזו
- יט **שערי שומתה** | למוד זכות על ישראל שהיצי הרע גורם להם לחטא
- כ **דרשות מהר"ל - דרוש לשבת תשובה** | קטרת יום הכפורים מכפרת על אבק לשון הרע ולפיכך באה דקה מן הדקה
- כ **כן שלמה** | הולמד תורה לשמה נעשית לו עם חיים
- כ **מדרשי התורה** | המרבה בפשעו אינו ראוי לכפרה
- כא **חמדת ישראל** | אם יעברו ישראל על רצון ה' סופם שגם הגוים יקיאום
- כב **כן דוד** | ישראל נענשים ביסורים נוספים מלבד הגלות כדי שישובו למוטב
- כב **רחובות הנגה** | פייס השעירים שיתרצו ללכת לעזרה להטיל עליהם גורלות
- כג **חוט של חסד** | מעלת שיער לעזאזל כמו השעיר אשר עלה לה
- כג **חוט של חסד** | פייס השעיר לעזאזל שעל ידו נסתם פי השטן מלקטרג על ישראל
- כג **אבן שלמה** | שלוח השעיר לעזאזל בפייס דברים שעל ידו נתכפרו עונות בית ישראל
- כד **מעשי צדיקים**
- לג **ספיר ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה
- לז **זהר הקדוש** | עם פרוש הכתר והכבוד

נושאים בפרשת אחרי

סוד מיתת הנשיקה

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

נשמת נדב ואביהו התקדשה לאור העליון והסתלקה מהם מחמת תשוקה עצומה

או יאמר על זה הדרך: אחרי מות וגו' (טו א), דבר ה' למשה ה' מיתתן שהיתה על זה הדרך: בקרבכם לפני ה', פרוש, שנקרבו לפני אור העליון בחבת הקדש, ובזה מתו. והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים, והנה הם שוים למיתת כל הצדיקים, אלא שההפרש הוא, שהצדיקים הנשיקה מתקרבת להם, ואלו הם נתקרבו לה, והוא אומרו בקרבכם לפני ה'.

ואומרו וימתו בתוספת וא"ו, רמז הכתוב הפלאת חבת הצדיקים, שהגם שהיו מרגישים במיתתם, לא נמנעו מקרב לדבקות נעימות ערכות ידידות חביבות חשיקות מתיקות, עד כלות נפשותם מהם. והבן.

ובחינה זו אין מכיר איכותה, והיא משללת ההפכה, לא מפי מין האנושי ולא מפי כתבו, ולא תשג בהשערת משפל הגשם. ולמשיג חלק מהשגה זו, תבדיל ממנו המונע אותה מהתקבל, ותפיריהו על ידי סימניה, כי הוא זה הפכה, מנגדה, שונאה, ותפעיל בו פעלה רשומה לשלל ממנו פח המניעו והמקימו. ולפעמים תמאסוהו הנפש ותריבהו מריבה גדולה, והוא סוד הוללות הנביאים (שמזאל א' ט כד). ולכשתתרבה בחינה זו בפנימיותו, תגעל הנפש את הפשר ויצתה מעמה ושבה אל בית אביה:

ואודיע למתבונן בפנימיות השכלת המשפל, שהשכלת המשפל תשפיל ההשכלות, ובהשכל בהשכלתו, ישפיל שמשפל משלל

ההשכל, וכשישפיל בהערת עצמו, ולא עצמו, ישפיל שהמשפל משפל ממשפל, בלתי משפל מהשכל, והשפילו למשפילים בחודר השפלתו בסוד נשמה לנשמתו, ואז מותריו יהיו עטרי מלכים וכסאם, וכי יש חיים לחיים שעליהם אמר משה (דברים ל ט) 'ובחרת בחיים' בית המודעת, ושוללת חיים הנשפטים בהרגש הקללי, ויברך ברוך אלהים חיים אשר סגל סגלה זו לסגלתו:

תולדות יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א

נדב ואביהו נכנסו לפרדס ורבה נפשם כשכינה כן עזאי שהציץ ומת

בקרבכם לפני ה'. דאיתא בש"ס דחיגיה פרק ב' (ד"ג), ארבעה נכנסו לפרדס, בן עזאי הציץ ומת וכו', רבי עקיבא נכנס ויצא בשלום וכו'. וכתב מוהרש"א וזה לשונו: מצאתי בספר ישן, נכנסו לפרדס היא חכמת אלקית, בן עזאי מתוך שדבקה נפשו באהבה רבה נפרדה מהגוף ומת וכו', ורבי עקיבא כשהגיע לגבול ששכל אנושי אי אפשר להגיע אליו עמד ולא הרס לעלות למעלה וכו', יעין שם. וכהו יובן בקרבכם לפני ה' בדבקות נפשם עד שנפרדו מהגוף, לכך ימותו, וק"ל:

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העטיל מאפטא זיע"א

הקב"ה הודיע למשה רבנו שמינת בני אהרן היתה במסירות נפש לדבקות אלקית

וידבר גו אחרי מות שני בני אהרן וגו'. והוא לכאורה אינו מובן, שלא נזכר פאן

אטו יראָה מִלְתָּא וְזוֹרְתָא כו', וּפְרָשְׁנוּ (פרשת עקב) עַל פִּי מַה שֶּׁאָמְרוּ (ספרי דברים יא כה) פֶּחַד עַל הַקְּרוֹבִים יִרְאָה עַל הַרְחֻזִּים, כֶּף יֵשׁ ב' מִיָּנִי יִרְאֵת ה':

יֵשׁ אֲשֶׁר ה' עִמּוֹ בְּכָל מְקוֹם, עַל דֶּרֶךְ שְׁוִיִּיתִי ה' לְנִגְדֵי תַמִּיד' (תהלים טו ח), וְאֵז הַפֶּחַד רַב מְאֹד, כִּי עוֹמֵד לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְיֵשׁ אֲשֶׁר אֵינְנוּ בְּמִדְרָגָה זוֹ וְעַל כָּל פְּנִים יֵרָא אֵת ה' מַעֲשׂוֹת רַע, וְזֶה אֵינוֹ בְּגֵד פֶּחַד רַק גֵּדֵר יִרְאָה כִּיֵּרָא מִדְּבַר רְחוּק, לְזֶה אָמַר דָּעַל כָּל פְּנִים שׂוֹאֵל ה' מִעֲמֶךָ שְׁתֵּהִיָּה בְּגֵדֵר יִרְאָה וְאַחַר כֶּף יַעֲזֹרֶךָ שְׁתֵּהִיָּה בְּגֵדֵר יוֹתֵר מִזֶּה, עֵינֵי שָׁם.

וּבְזָה יְבֹאֵר נֶסֶח וְאֲשֶׁר מִשְׁרְתִּיו כְּלָם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמְשִׁמֵּיעִים בִּירְאָה כו' כְּלָם בְּרוּרִים כְּלָם גְּבוּרִים וְכָלָם עוֹשִׂים בְּאִימָה וּבִירְאָה כו' (תפילת יוצר). הַכֹּהֵן, כִּי לְכַאוּרָה יִדְמָה בְּדַעַתְנוּ כִּי הִירְאָה שִׁירָאִים מְלֹאכֵי מַעֲלָה מַה? יִקְרָא בְּגֵדֵר פֶּחַד, כְּמוֹ שֶׁאֵנוּ רוֹאִים נֶהַר דִּינֹור נִגִּיד וְנִפְיָק עַל יְדֵי שְׁמִיזֵיעִים מֵרַב הַמוֹרָא, אִם כֵּן וְדַאי זֶה נִכְנַס בְּגֵדֵר פֶּחַד עֲבוּר שֶׁהֵם קְרוֹבִים יוֹתֵר לַה' מֵאַתְּנוּ בְּנֵי אָדָם שׁוֹכְנֵי בְּתִי חֶמֶר.

אֲמַנְם, בְּאַמַּת אֵינוֹ כֶּף, כִּי גַם יִרְאֵתֶם אֵינוֹ יִקְרָא רַק יִרְאָה, וְכִמוֹ שֶׁבְּאַרְזֵי הַקְּדוֹמוֹנִים בְּפִסְוִק וְאֵל מִי תִדְמִינִי וְאַשְׁוֶה' (ישעיה מ כה), כִּי מֶלֶךְ בְּשֵׁר וְדָם כְּשִׁמְעִירְכִין אוֹתוֹ נִגְדַּ עֲרָךְ אָדָם נִבְזָה אֵז עֲרָכוֹ רַב מְאֹד וְעֲצוּם, וְכְשִׁמְעִירְכִין אוֹתוֹ נִגְדַּ שֵׁר תִּתְמַעַט עֲרָכוֹ, וְנִגְדַּ שֵׁר גְּדוֹל תִּתְמַעַט עוֹד עֲרָכוֹ, וְנִגְדַּ שֵׁר מִשְׁנֵהוּ עֲרָכוֹ מַעַט.

מַה שֶׁאֵין פֶּן מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ בְּלֵי תַחֲלָה וּבְלֵי תַכְלָה אֵל עֲרָךְ כָּל נִבְרָא שִׁיַּעֲרִיכּוּהוּ תַמִּיד עֲרָכוֹ שְׁוֶה, כְּמוֹ אִם לֹקְחִין

שׁוֹם דְּבַר מַה שְׁדַבֵּר עִם מִשָּׁה. וְנִרְאָה דְּזֶה הָיָה דְבַר ה' לְמִשָּׁה, שֶׁלֹּא יִטְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹאמֹר דְּמִיתַת שְׁנֵי בְנֵי אֶהְרֹן הָיָה כְּפִשׁוּטוֹ, רַק מִיתַתֶם הָיָה בְּמִדְרָגָה עֲלִינָה וּגְבוּהָהּ מְאֹד.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר וַיְדַבֵּר גו' אַחֲרָי, הִדְוַע אַחֲרֵי הוּא מְפֻלָּג, רָצָה לֹאמֹר שֶׁאָמַר לוֹ ה' יִתְבָּרַךְ מַה מְאֹד מְפֻלָּג וְרְחוּק וּגְבוּהָהּ הוּא מִיתַתֶם שֶׁל שְׁנֵי בְנֵי אֶהְרֹן, בְּקִרְבַּתֶם לִפְנֵי ה', הֵינּוּ שֶׁקְּרָבוּ אֵת עֲצָמָם אֵל נַעַם יְדִידוֹת שֶׁעֲשׂוּעִים עֲלִיוֹנִים, וַיִּמְתּוּ, רָצָה לֹאמֹר אִף שֶׁהִרְגִישׁוּ בְּעֲצָמָם שֶׁנִּשְׁמוּתֵיהֶם נִדְבָקִים בְּנַעַם הַעֲלִיּוֹן וְהֵם מֵתִים מֵעַנְיָן זֶה, מְכַל מְקוֹם לֹא נִמְנָעוּ מִלְּמַסֵּר נַפְשָׁם וְרוּחָם וְנִשְׁמַתָּם, וְלֹא רָצוּ לִפְרֹד אֵת עֲצָמָם מִנְּעִימוֹת חֲבִיבוֹת עַרְבוֹת הַעֲלִיּוֹן, וְהֵבִין:

ערבי נחל

רבי דוד שלמה אב"ד סורוקא זיע"א

באור דברי האור החיים הקדוש באריות

בְּקִרְבַּתֶם לִפְנֵי ה' וַיְמוּתוּ. עֵינֵי מַה שֶׁכָּתַב בְּזֶה רִוַח אֶפְיֵנוּ בְּסִפְרֵי אֹרֵי הַחַיִּים. וְדִבְרֵי בְּלַתֵי מְשֻׁגִים רַק בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ, רַק תַּחֲלַת דְּבָרֵי הֵם מוּבְנִים לְמַעַן קִצָּת, וְלִכֵּן אֲמַרְתִּי לְהִסְבִּיר קִצָּת רֵאשׁ דְּבָרֵי.

הִנֵּה תַּכְלִית בְּרִיאַת הָאָדָם בְּיַצֵּר טוֹב וַיַּצֵּר הָרַע יֵשׁ טַעַם אֶחָד כְּדֵי שִׁיְהִיָּה בְּעַל בְּחִירָה, אֲכֹן יֵשׁ עוֹד טַעַם יוֹתֵר פְּנִימִי, שֶׁכֶּשֶׁם שֶׁאֵי אֶפְשֵׁר לְאָדָם לְהִיּוֹת בְּלֵי יַצֵּר טוֹב כֶּף אֵי אֶפְשֵׁר לוֹ בְּלֵי יַצֵּר הָרַע, וְהֵם ב' מִיָּנִי חַיּוֹת, שְׁחִיּוֹת הַקְּדוֹשׁ הַנִּקְרָא יַצֵּר טוֹב מְלַבֵּשׁ בְּחַיּוֹת הַב' שֶׁנִּקְרָא יַצֵּר הָרַע וְאוֹתוֹ הַחַיּוֹת מְלַבֵּשׁ תוֹךְ הַדָּם וְהַדָּם תוֹךְ הַבְּשָׂר וְעוֹר.

וְהַעֲנִין הוּא עִם מַה שְׁדַרְשׁוּ (בְּרֻכּוֹת לג:.) בְּפִסְוִק מַה ה' שׂוֹאֵל מִעֲמֶךָ כו' (דברים י יב)

גדול איזה אמן שיעשה לו כתר מלכות בכל מיני יפי כפאשר עם לבבו, והכריז בכל מדינות מלכותו אם המצא ימצא איזה אמן גדול יביאו אליו.

והביאו לו אחד שהיה אמן גדול, וישב לפני המלך ויאמר לו עשה כף וכו', וכאשר התחיל לעשות נדיו מרתתין מאימת המלך ולא היה יכול לעשות כלום, וירא המלך כי לא יכול וצוה להביא אמן אחר, והביאו לו אמן טוב מאד, והוא היה קל בדעתו לא ירא מהמלך, וישב לפני המלך וצוהו עשה כף.

וירא המלך כי עשה יפה מאד, והבין כי אין לו שום מורא מלפניו ולבו גס במלך מאד, כי אלולא זאת לא היה יכול עשוהו כף יפה. ויצו המלך להוציאו מביתו ולהענישו, ואמר אינו חפץ במלאכתו אחר שאין מוראי כלל עליו.

ויצו להביא אמן אחר, והביאו לפניו. וישב לפני המלך ונדיו מרתתין. וידבר המלך אתו טובות, ויאמר לו, בני, אני חפץ שתעשה לי מלאכה טובה, ואם תפחד כל כף לא תוכל עשוהו, לכן התישב מעט בדעתך להקל מוראי קצת מעליך כדי שתוכל לעשות.

ויעשה האמן כף, ויתישב בדעתו מעט בלבו לאמר, הנני צריך לעשות מלאכת המלך, לכן על כרחי מוכרחני להסיח דעתי מעט מאימת המלך, כדי שאוכל להתישב בעיוני ולעשות המלאכה. ויבחר המלך במעשה האמן הזה.

באור הנמשל

כף הנמשל, הנה האדם צריך לעשות מעשה המצות בלישוב הדעת לעשות כל מצוה כמשפטה ודינה, וכן עיני התורה צריך להתישב בשכלו מאד. ולסבה זו לא עשה ה' את האדם

טפה אחת מים הגדול, והינו ואל מי תדמיוני אהיה תמיד 'שוה', בין נגד ערך קטן בין נגד ערך גדול, עין שם.

והכא נמי אף שאנו רואין הבדל גדול בין יראת ה' על האדם ובין יראת ה' אשר למלאכים, מפל מקום נגד ערך היראה הראוי לירא מלפניו, הכל שוה ולא תגיע עדין לגדר פחד. והראיה, כי כתות המלאכים המתחדשים בכל יום ומתחילים לומר שירה ונשרפין מיד, והינו שמתבטלים ממצויאות עבור גדל הפחד והיראה.

ולא עוד שמן יראת ה' מרגישין תענוג גדול, ולכן לרב הפחד והתענוג שמרגישין מהפחד ההוא מתבטלין ממצויאות, וזהו בגדר פחד ומתבטל באמת ממצויאות, מה שאין כן המלאכים הקימים ועומדים אפילו באומרים שירה, עם היות שיראתם לרב מאד ברום מדרגה שבארנו וגבה להם ויראה להם, עם כל זה עדין לא נכנס לגדר פחד.

וזהו שאמר, עם היות אשר 'משרתיו עומדים ברום עולם', אף על פי כן 'ומשמיעים ביראה כו'. אינו רק בגדר יראה. ושמה תאמר שאינם ברורים חס ושלום ויש להם יצר הרע, לזה אמר אמת כי 'כלם ברורים כלם קדושים' ואפילו הכי 'עושים' רק 'ביראה'.

והטעם אשר עשה ה' ככה שהקטין מהם יראתם הוא, לפי שאלו המלאכים צריכים לקיום העולמות התלוי בהם, ואם יהיו בגדר פחד ותבטלו ממצויאותם, לזה הקטין ה' יראתם במקום דק מבידיל כדי שיוכלו לעמוד להתקיים.

משל ממלך שקרא לאמן לעשות לו כתר מלכות

ואמנם יראת בני אדם הקטין ה' עוד יותר. והטעם יובן על פי משל, שרצה מלך

הגוף והנשמה כדמיון המורה שעות אשר
פעלתו על ידי שתי כחות מתנגדים

והוא כמשל כלי המשקלת המורה על השעות,
אשר ידוע לבקיא המלאכה פי יש שם
גלגל אחד חושק (על פי מלאכה שנעשית בך) לברח
למקומו ברגע אחת, רק יש ברזל אחד שבא
בכל פעם בין שני הגלגל ההוא ומונעו מלסבב,
וכך הוא לעולם, זה בורח למקומו וזה מונעו,
ונלחמים בך לעולם.

ועל ידי מלחמה זו הגלגל מסבב ביום תמים
מה שהיה מסבב ברגע אחד אם לא היה
המונע ההוא, ועל ידי זה נכר חשבון השעות
יום ולילה. נמצא המונע אינו עושה רק מניעה,
ואלולא הוא לא היה תועלת של כלום בכל
כלי ההוא, כי יברח הגלגל למקומו ברגע אחד
ושוב לא יכר חשבון השעות ואין בו הנאה
של כלום.

כך הנשמה יש לה בטול מציאות מפני פחד
ה' ומהדר גאונו ולא תוכל עשות שום
מצוה ועסק תורה אלא מיד תחזר לבית אביה
כנעוריה, והיצר הרע שהוא חיות השני המלבישו
הוא מונעו בעת עשותו המצוה או התורה
מליפחד כל כך, וכך נלחמים כל ימיהם, זה
בורח וזה מונע, ועל ידי מלחמה זו נעשה
כל התועלת.

כי המצוה נגמר כראוי לה מצד היצר הרע
שיש לו מציאות, ונעשית ביראת ה' מצד
הנשמה שהוא היצר טוב שיש לו בטול מציאות,
וכשם שאלולא היצר טוב אין במעשה האדם
מש בהיותו בלי יראת ה', כך אלולא היצר
הרע לא היה תועלת של כלום, שלא היה
שום מצוה נעשית ולא שום עסק התורה כי
היה בטל מיד מציאות כמשל האמן הראשון
שכתבתי, ולכן 'מאד' (בראשית א לא) זה היצר
הרע וכו' (ב"ר ט ז).

שהיה פחד ה' עליו כראוי, דאם בן מיד
כשיעשה איזה מצוה או תורה יתבטל מציאותו,
ואיך אם בן יעשה מצוה או למוד תורה. ומי
אשר אין יראת ה' בלבו ולומד בעיון נמרץ
מבלי משים אל לבו שום יראת ה', בזה מאס
ה', כמאמרם ו"ל (שבת לא). אי איכא יראת ה'
אין אי לא לא.

אלא בחר ה' דרך ממצע, וכרא את האדם
ביראה יותר מועטת מיראה אשר
למלאכים, כדי שבעת עשית מצוה או תורה
בעיון יוכל לצמצם יראתו להיות לו ישוב
הדעת בעבודת ה', ולא יתבטל מציאותו
בעשותו אחת ממצות ה' או בעסקו בתורה.

ואמנם נודע היות נשמת ישראל למעלה
ממדרגת המלאכים, וכא במקום
שנקרא 'אין' לרב הקדשה, וטעם היות נקרא
כך הוא, לפי שמרב הפחד מהשם יתברך יש
לו בטול מציאות, ועקר מציאותה בפעל הוא
על ידי התלבשה תוך הגוף שהוא מסך מבדיל
עליו ואין יראתו רבה כל כך.

ואם בן על כל פנים בעת שיתחיל האדם
לעבוד ה', ישיג בטול מציאותו לגמרי,
כי יחזר לשרשו ולמקורו. לכן מה עשה ה',
הלביש החיות הטוב שהוא תוך חיות אחר
שהוא רחוק כבכול מאד מקדשותו, והוא על
דרך שאמרנו ו"ל (זהר ח"א קלח). אלמלא יצר
הרע לא הוי חדוה דשמעתא.

כי נשמה הקדושה אין לה חשקות של כלום,
רק מצוה תשיג בטול מציאות לרב הפחד
והתענוג מבית אביה - עד אשר לא תוכל
עשות כלום מעשי המצוה ותורה, וחיית השני
המתלבשת יש לה מציאות, ועל ידי זה חושק
לכל דבר חשוק הן לטוב הן להפכו והוא
מלביש את הנשמה.

בצמצום והתפשטות, כדי שישאר חי וקנים עד אשר יבוא בעל הפקדון לקח פקדונו, וזה ענין 'יהחיות רצוא ושוב' (יחזקאל א יד) (פרשת לך לך ד"ה א"י וירא הוי"ה אל אברם):

הטעם שסבב הקב"ה שהמון העם יטריר את הצדיק בעניני גשמיות כדי שלא תפרד נפשו מרב דבקות

הנה קבלתי מרבתינו הקדושים על ענין המתמיה עיני כל רואה, מה שנהג הדבר שההמון עם מטרידים הצדיקים, וכל אחד פורש שיתחו לפניו בעניני עסקי העולם הזה, עד כמעט שרוב הימים מטרידים את הצדיקים בעסקי בני אדם.

והנה הוא לפלא, מה זאת עשה השם בתברך לצדיקי עולם, אשר עבודתם צרף גבוה, וטוב טוב הנה להם שיהיו פנויים ליחד יחדים נוראים ופעולות נוראות בעולמות עליונים.

וקבלתי שהענין הוא, שצדיקים כאלה אשר השגתם גדולה, ובכל יום משיגים יותר אלקותו תברך, ובכל יום תשוקתם מתגברת ביותר להשם תברך עד כלות הנפש, וזה דבר ידוע שהנשמה או המלאך אם משיגים יותר מכדי יכלתם תבטלו ממציאותם, כי בהתגבר טבע ותשוקת החלק אל הכל, ריוץ אליו בטבעו להתפלל בכללו, וזה ענין ידוע בגדב ואביהו בקרבכם לפני ה' כו', עין באור החיים.

על כן מאת ה' היא זאת להצדיקים אשר השיגו והגיעו למדרגה אשר הוא כפי שרש נשמתם, והנה תשוקתם גדולה לעלות במעלות ומסילות היותר גבוהים, והנה תבטלו ממציאתם ותצא נשמתם להפלל בשרשם, והשם תברך עדין רוצה להשתעשע בעבודתם בעולם הזה, על פן שולח אליהם אנשים העוסקים

ועל כל פנים הנה נתבאר ענין עבודת האדם כל ימיו הנעשות על ידי מלחמה, והצורך להיות המונע בערך הנשמה, ולפעמים כאשר תגדל כח הנשמה במתיקות עבודת ה' מעל המונע אזי תשוב לבית אביה בבטול מציאות הדבוק אצלה, וזהו בקרבכם לפני ה' כו', ויש עוד דברים בזה, והכן היטיב:

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

כפי שברא הקב"ה את העולם בצמצום והתפשטות כן על הבא לדבק בו להתנהג כרצוא ושוב

הנה הבורא ברוך הוא ברא עולמו בצמצום והתפשטות, כן האדם המתייב לילך בדרךיו כפיכחול, המתבונן במשפלות ומדבק את עצמו בחיי החיים על ידי התורה ומצותיה והשפלת עצם יחודו, צריך ליעול ולפוק.

הכונה יוכן לך, כשתבונן באדרא קדישא מרבי שמעון בן יוחאי וחרביו, כשדברו בגפלאות תמים דעים ודבקו נפשותם בצחצחות אמיתית, עשרה עאלו ושבעה נפקו (וזהר ח"ג קמד:).

כי הני תלת חבריא דעאלו ולא נפקו נשאריו שם ונתבטלו בהדבק נפשותם, והשבע דעיילו ונפקו אחרא נשאריו חיים וקנים, והשלישה לא יכלו לסבל שיהיו כלים הגופניים במציאות אחרי התבוננות הגדולה בצחצחות, ופוק חזי מה ארע לקדושי עליונין נדב ואביהוא 'בקרבכם לפני ה' וימותו', עין באור החיים ותבין אפס קצהו.

והנה עצות מרחק אמונה אמן, להיות האדם מתהלך במישרים ולתלך בדרךיו

בגוים בכל פעם, עד אשר ירצה הגזר לארחא בתפוחא דא, והבן (פרשת לך לך ד"ה וילך אברהם):

בעולם, אשר מושכים אותם ואת שכלם להתעסק עמם בענינם, ועל ידי זה תשאר נשמתם

פרשת אחרי

ובקם נתקדש הבית, וזהו בקרבכם בשביל הקרבה שלהם שהם קרובים שלי, לפיכך וימתו. ולהכי חזר וכתב וימתו, לומר שעקר המיתה הוא הקרבה, והם שראויים להתקדש בהם הבית:

ויזכר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבכם לפני ה' וימתו (טז א)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

מדוע נכתב 'וימתו' אחר שכבר כתוב 'אחרי מות'?

ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא ככל עת אל הקדש מבית לפרכת אל פני הכפרת אשר על הארון ולא ימות כי בענן אראה על הכפרת וגו' (טז ב)

כבר הקשו התנאים עמודי עולם עליהם השלום (תורת כהנים), מה נאמר לו בדבור זה, שהרי אחר זה כתוב (פסוק ב) ויאמר ה' אל משה, ואם כן מה נאמר בדבור ראשון. ותרצו כמו שכתוב ברש"י זכרונו לברכה. אבל אפתי עדין יש לדקדק, מפני מה אמר בקרבכם לפני ה', ואפלו למאן דמישב בקרבכם לפני ה', אפתי פש לגבן וימתו' למה לה.

לומר שהטעם שמתו הוא משום שהיו קרובים לה'

דבר אל אהרן אחיך. נראה לפרש, דהתורה הקדושה מלמדת לאנשים המוכיחים לבני אדם שלא יוכיחו לאנשים לצים ורקנים אשר בודאי אין דבריהם נכנסים כלל באזניהם, כמו שאמר הכתוב 'אל תוכח לץ' (משלי ט ז), רק לאנשים המקשיבים לקול תוכחה ומוסר ורוצים בתשובה אליהם יגיד ויורה דרכי התשובה.

ואכשר לומר, דבאותה שעה שמתו בני אהרן אמר משה לאהרן (לעיל א) 'הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבי אקדש', וכמו שפרש רש"י זכרונו לברכה (ס), שאמר הקדוש ברוך הוא למשה שיתקדש הבית במכבדיו של מקום, ואמר משה לאהרן, שהייתי סבור או בי או בך, עכשו נודע שהם גדולים ממני וממך.

וזהו דבר אל אהרן אחיך, רוצה לומר שהוא אחיך ורוצה במעשים טובים ויקבל תוכחה ממך.

והנה הרואה יראה, דדברי נחמה קאמר משה לאהרן כדי לפייס דעתו אבל אין האמת כן, לפיכך בא הקדוש ברוך הוא ואמר למשה שפך האמת, שעקר מיתתם הוא על קדוש הבית, ומחמת שהם קרובים לה' יותר מן הכל, לפיכך לא נתקדש כי אם בהם.

'אל יבא ככל עת אל הקדש' - מי שאין מעשיו מתקנים בתמידות אל יכנס בסודות התורה אלא קודם ישוב ויתנדה

וכה תאמר אלי: **ואל יבא ככל עת אל הקדש** מבית לפרכת, פרוש אם הוא אדם כזה

וזה שאמר, תדע, עקר מיתת בני אהרן הוא על ידי שהם קרובים שלי יותר מן הכל,

ואיל לעולה, רמז אכל לעולה, הינו תפלה שהיא עולה לגבוה, תגבר להיות זריו פאיל לכל ימנע עצמו להתפלל על כל דבר ודבר, ואל יאמר מי אנכי שאמלא לבי להתפלל על דברים פאלו, אל יאמר פן, וכגדול פקטן תפלה תמיד.

כתנת בד קדש ילבש (פסוק ה), רמז שיתקן את גופו כל פך בקדשה גדולה שיהיה פתנות אור באלה, וכל זה יעשה לעצמו לבושים, ומכניס בד ילבש על בשרו, דמכנסים היו מכפרים על גלוי עריות, וצריך שיהיו על בשרו תמיד לכסות בשר ערוה, דהינו לכסות כל התאוות הגשמיות שלא יעלה על לבו כלל שום תאוה.

ובאבנט בד יחגר, רמז שיאזר כגבור חלציו יותר, ובמזנפת בד יצנף, דמזנפת היה מכפר על גאוה, וצריך לקדש עצמו כל פך לשבר כח הגאוה עד שגבא לקדשה כזאת שגם מהגאוה יכניס לקדשה ויעשה ממנה מזנפת קדש. בגדי קדש הם, רוצה לומר כל הדברים יכניס הכל לקדשה ויעשה מהם לבושי קודש.

ורחץ בשרו במים, רמז שלא ילמד ויתפלל בגוף טמא, אם צריך לטבילה טביל עצמו, ואז לשיטביל יקדש עצמו כל פך שגם מהטבילה יעשה ממנה לבוש לנשמתו שלא יבא לידי טמאת קרי חלילה ולא יצטרף לטבל בהכרחי.

ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת (פסוק ה), פרוש על ידי שיתחבר עצמו עם בני אדם יזכה לב' מדרגות, ושעירים לשון חשיבות, כמו שמצינו וישלח ב' גדיי עזים. לחטאת רוצה לומר בשביל החטאת והחסרון הבילתי אפשרי לצדיק וזולתו, שאי

יש לו כל מיני עתים לטובה ולרעה, שלפעמים עושה מעשים טובים ולפעמים להפך, שנכשל חס ושלום לפעמים בעברה, האדם פנה אל יבא בכל עת אל הקדש, שאל יכנס עצמו בסודות עליונים.

אשר מבית לפרכת, פרוש פיון שעשה לעצמו מסך המבדיל בינו ובין הקדשה, לא יכנס בסודות עליונים מיד, רק מתחלה ישוב מעברות שבגדו בתשובה ויתחרט מאד.

וזה אל פני הכפרת, לשון כפרה, שהתשובה והתחרטה מכפרת עון. אשר על הארון, רוצה לומר קודם למוד התורה יתחרט ויתודה על עונותיו ויהיה למודו לרצון לפניו תתברך שמו, וארון רמז על התורה על שם שמנחת בארון, זה העקר.

מעלת כח התשובה

ואמר הפתוי כי בענו, פרוש גם אם עשה לעצמו מסך המבדיל, כמו שנאמר וסכות בענו לך מעבור תפלה (איכה ג מד), אף על פי כן אראה על הכפרת, פרוש על ידי התשובה והתחרטה יראה אליו השם תתברך לקבלו, ולא ימות, שגדולה כח התשובה שמארכת ימים ואין לה דבר שעומד בפני התשובה.

דרכי הנחנה הצדיק הנמור ובפרטי עבודתו

בזאת. כאן מתחיל הפסוק לדבר מדרגת הצדיק הנמור. **בזאת יבא אהרן** (פסוק א) הוא הצדיק הגדול, **יבא אל הקדש בקדשה העליונה**. כפר בן בקר. פר הוא דינים כידוע, בקר רמז לחסד, מלשון בקר, דהינו גבורה שבחסד, רוצה לומר שיהיה לו יראה מתוך אהבה.

לחטאת. רוצה לומר לענין חטאים לפשפש תמיד במעשיו שאינו יוצא ידי חובתו, ויכניע עצמו מאד בהכנעה גדולה.

כְּשֶׁהִיָּה מִקֶּדֶם בְּבַחֲנֵינָת אִישׁ חֲכָם וּמְחַזֵּק בְּחִסְדוֹת, כְּשֶׁעוֹזֵב זֹאת וְנֹעֵשֶׂה 'בְּעַר' וְרִיק מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה, אִזּוֹ לֹא יָדַע, אִינוּ יְכוּל לְהַמְשִׁיךְ עָלָיו דַּעַת דְּקִדְשָׁה, וְיִכְסִיל, שְׁנֹעֵשֶׂה כְּסִיל וְשׁוֹטֵה וְיֵלֵא יָבִין אֵת זֹאת – לַעֲסֹק בְּתוֹרָה תְּפִלָּה צְדָקָה שְׁעַל יָדֵי זֶה יְכוּלִים לְבוֹא לְקַדְשַׁת הַשָּׁם וְתִבְרָךְ.

וְזֶה שְׁמֹנְהִיר הַפְּתוּב בְּזֹאת יְבוֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ, שְׂאִין דָּרָךְ אַחַר לְבוֹא לְהַקְדִּישׁ הָעֲלִיּוֹנָה אֶלָּא עַל יְדֵי בַחֲנֵינָת 'זֹאת', תּוֹרָה תְּפִלָּה צְדָקָה. וְזֶה כֹּפֶר, עַל דָּרָךְ הַפְּתוּב 'וּנְשַׁלְמָה פְּרִים שְׁפִתֵינוּ' (הושע יד ג) שְׁמֵרְמוֹז לְהַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וְהַפֶּר הוּא לְכַפֵּרָה, וְזֶה מְרָמוֹז בְּיָבִין בְּקֶרֶת עִם הָאוֹתִיּוֹת הוּא כְּמִנְיָן שְׁטָן הוּא הַיֵּצֵר הַרַע הַמְּפַתֵּה אֶת הָאָדָם אַחֲרֵי הַחֲטָאִים, וְעַל יְדֵי עֲסֹק תּוֹרָה וּתְפִלָּה שְׁמֵרְמוֹז בְּפֶר יִהְיֶה כְּפָרָה עַל כָּל הַחֲטָאִים וְהַפְּשָׁעִים וְיִתְבַּטֵּל מִמֶּנּוּ שְׁלִיטַת הַשָּׁטָן וְהַיֵּצֵר הַרַע.

וְאֵיל לְעֵלָה, הוּא עַל דָּרָךְ תְּפִלְתֵינוּ 'יְרוּץ עֲבָדְךָ כְּמוֹ אֵיל יִשְׁתַּחֲוֶה אֶל מוֹל הַדָּרָךְ' (פיוט ידיר נפש), שְׁיָרוּץ כְּמוֹ הָאֵיל לְעַבְדוֹת הַשָּׁם יִתְבְּרָךְ, וְיִשְׁתַּחֲוֶה וְיִכְפֹּף מִלֵּא קוֹמַתוֹ לְפָנָיו יִתְבְּרָךְ עַד שִׁיְהִיָּה בְּבַחֲנֵינָת אֶל 'מוֹל' שֶׁהוּא מְלֻשׁוֹן מוֹלֵל וְזוֹרֵק.

'וְהַדָּרָךְ' מְרָמוֹז לְתַקוּן הַיְסוּד אוֹת בְּרִית שֶׁהוּא בְּסוּד הַפְּתוּב 'וְהַדָּרָת פְּנֵי זָקֵן' (ויקרא יט לב) כְּפִדוּעַ, הֵינּוּ שִׁכְל כֶּף יִשְׁתַּחֲוֶה וְיִכְפֹּף מִלֵּא קוֹמַתוֹ לְפָנָיו יִתְבְּרָךְ עַד שִׁיְהִיָּה מוֹלֵל וְזוֹרֵק מֵאֲתוֹ כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַרְהוּרִים רָעִים וְכָל הַמַּדּוֹת רָעוֹת וְתַאֲוֹת רָעוֹת שְׁמַחֲמָתָם בָּאִים לְפָגִימַת הַבְּרִית חֵס וְשְׁלוֹם, וְיִשְׁלִיךְ כָּל זֶה מֵאֲתוֹ עַד שִׁיִּזְכֶּה לְהִיּוֹת בְּמַדְרַגַּת שׁוֹמֵר הַבְּרִית בְּסוּד 'וְהַדָּרָת פְּנֵי זָקֵן', לְהִדַּר וּלְפִלוֹת תַּקוּן הַיְסוּד אוֹת בְּרִית.

אֲפֹשֶׁר שִׁיְהִיָּה כָּל תְּפִלְתוֹ זֶכֶה וְיִצְלוּלָה מִכָּל סִיג וּפְסִלַת מִחֻשְׁבָּה זָרָה.

וְהוּא מַחֲמַת ב' סְבוֹת, הָאֲחַת, מַחֲמַת שְׂאָדָם אַחַר עוֹשֶׂה אִיזָה חֲטָא חֲלִילָה מִזֶּה נִמְשָׁף שְׂיָבֵא אִיזָה הַרְהוּר לְצַדִּיק בְּתַפְלָתוֹ כְּדִי שִׁיעֲלָה אוֹתוֹ הַדְּבָר לְכַפֵּר עָלָיו, וְסָבָה הַב', כִּי כָּל זְמַן שְׁאֲנַחְנוּ בְּגִלוֹת הַמֶּר צְרִיף לְתַן יְגִיָּה לְסִטְרָא אַחֲרָא, כְּדִי שִׁיְהִיָּה לָהֶם חִיּוֹת קָצֵת עַד שְׂיָבֵא מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ וְיַעֲבִיר מִמְשַׁלַּת יְדוֹן מִן הָאָרֶץ.

וְזֶה רְמוֹז וְהַשְׁעִיר אֲשֶׁר עָלָיו הַגּוֹרֵל לֵה' (פסוק ט), דִּהְיִנּוּ הַחֶלֶק שְׁעוֹלָה לֵה', וְעִשְׂהוּ חֲטָאֵת, רוּצָה לִזְמַר שְׁנֹעֵשֶׂה בֵּיה חֲסָרוֹן מַחֲמַת הַסָּבָה הַנִּזְכָּר, וְהַשְׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו כו' (פסוק ט), דִּהְיִנּוּ הַחֶלֶק הַמַּחֲשָׁבָה זָרָה הוּא לְמַעַן יַעֲמֵד חַי, פְּרוּשׁ כַּנִּזְכָּר לְהַעֲמִיד הַסִּטְרָא אַחֲרָא שִׁיְהִיָּה לָהֶם חִיּוֹת קָצֵת, וְעַל הַסָּבָה הַב' לְכַפֵּר עָלָיו כַּנִּזְכָּר. וְהַשָּׁם הַטּוֹב כֹּפֶר בְּעַדְנוּ וְנִצְמִיחַ קָרָן יְשׁוּעָה בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ אֲמֵן סְלָה:

בְּזֹאת יְבֵא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ כֹּפֶר בֶּן כֶּקֶר לְחֲטָאֵת וְאֵיל לְעֵלָה (טו ג)

מִגֵּן אַבְרָהָם

רַבֵּי אַבְרָהָם מִטְרִיסקַת זִיעִ"א
כָּל עַת יַעֲסֹק בְּתַשׁוּבָה תְּפִלָּה וְצַדִּיקָה וּתְחִיָּה כָּל מַעֲשָׂיו
אֶךְ בְּזֹאת יְבֵא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. 'זֹאת' בְּגִימְטְרִיָּא ת"ח כְּמִנְיָן צוּם קוֹל מְמוֹן, בַּחֲנִינּוֹת תְּשׁוּבָה תְּפִלָּה צְדָקָה, שִׁיעֲסֹק תְּמִיד בְּתַשׁוּבָה תְּפִלָּה צְדָקָה, וְיְבֵא זֹאת יְבוֹא אֶל הַקֹּדֶשׁ שִׁימְשֹׁף עָלָיו קִדְשָׁה מְלַמְעֵלָה.

וְזֶה פְרוּשׁ הַפְּתוּב 'אִישׁ בְּעַר לֹא יָדַע וּכְסִיל לֹא יָבִין אֵת זֹאת' (תהלים צב ז), הֵינּוּ וּכְסִיל

על העם, כך זה מכפר. וצריך זה השליח צבור שישים בלבו שלא יש שום אדם בעולם זולתי הוא והקדוש ברוך הוא.

וזהו שגאמר וכל אדם לא יהיה באהל מועד, דהינו כשיבוא לאהל מועד שהוא בית הפנסת להתפלל, יחשב שאין שום אדם ולא שום דבר, דכל לרבות הדברים האחרים שהם עניני עולם הזה, וצריך השליח צבור שישב שלא יש בעולם לא אדם ולא דבר זולתי הוא והקדוש ברוך הוא.

וזהו צריך לחשב מתחלת התפלה עד סופה, וזהו שגאמר בכאו לכפר בקדש עד צאתו. וכשיעשה כך, הוי ראוי והגון שישכר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל:

וסמך אהרן את שתי ידו על ראש השעיר החי והתודה עליו את כל עונת בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם (טו כא)

דברי יחזקאל

רבי יחזקאל משינובה זיע"א

הדקדוקים בכתוב

וסמך אהרן את שתי ידו על ראש השעיר החי והתודה עליו את כל עונת בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם. וקשה, דהא סדר הודווי הוא חטא עון פשע כדאיתא (יומא לו:). ועוד מאי לכל חטאתם, הוי ליה למימר ואת כל חטאתם.

כל החטאים נמשכים מהחטא הראשון

ויש לומר על פי מה ששמעתי מאדוני אבי הגאון הקדוש זלה"ה, דלכאורה קשה מאין בא להאדם שיחטא, הלא נפשו חצובה מתחת כפא הכבוד, כמאמר הוזהר הקדוש (ח"ג יג.), 'נפש כי תחטא בשגגה' (לעיל ד ב) דהתורה

ועל ידי זה יזכה לבחינת הפתוב ואיל לעלה, שיהיה לו עליה גדולה, שיזכה לעלות מדרגא לדרגא לבוא לדבקות הגמור בשמו יתברך, וגם אפילו בעניני הגשמיות יהיה לו עליה להמשיך מלמעלה כל הטובות והברכות על כל ישראל בכלל ופרט ברוחניות וגשמיות בני חיי ומזוני ויחיי במהרה בלמינו אמן:

וכל אדם לא יהיה באהל מועד בכאו לכפר בקדש עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל (טו יז)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

השליח צבור צריך להזהר מאד לכוון בתפלה

אפשר לרמוז על השליח צבור, דהוא מוציא הרבים ידי חובתם, צריך לזהר במאד מאד שיכוון לבו בתפלה מתחלה ועד סוף, שלא יפנה לבו לדברים אחרים כלל, רק יתן בלבו שאינו עומד כי אם לפני ה' ואין שום אדם כלל שמפריד ביניהם.

ועל זה פתוב בהושענות 'אני והוא הושיעה נא', דהינו כשיחשב האדם שאין שום אדם, רק הוא והקדוש ברוך הוא, מבטח שישעו הקדוש ברוך הוא בתפלתו. וזה הדבר צריך לכל אדם. באמת, בפרט צריך השליח צבור שמוציא את הרבים ידי חובתם וסומכים עליו, צריך לזהר בכונת המחשבה ביותר, דאם לא כן, אין זה מרצה אלא מנאץ רחמנא לצלן.

וחשב כאלו רק הוא והקדוש ברוך הוא נמצאים בעולם

וזהו פונת הפסוק, הוא מדבר על שליח צבור שהוא במקום כהן, דכמו שזה מכפר

שלא יענישם כמו מזיד חס ושלום:

כי כיום הנה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל כטאתיכם לפני ה' תטהרו (טו ל)

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

הטעם שנאמר 'יכפר' ולא יכפר ה' | באור 'ישמתיך בנקרת הצור'

להבין מה שנאמר 'יכפר' סתם, והנה ליה לומר יכפר ה'. הנה פתיב 'ישמתיך

בנקרת הצור' (שמות לג כב). פרוש בחינת צור עליון, מקור ושרש כל שרשי התהוות, וכמו שנאמר 'הביטו אל צור חצבתם' (ישעיה נא א), ונקרא צור כמו למשל צור החלמיש שמכין בו להוציא האש, שהיסוד האש שבו הוא בכת ובהעלם ולא בפעל, כך פככול נקרא צור שממנו נמשך ונתהנה בחינת ה' אלקיך אש אכלה' (דברים ד כד).

מעלתם העצומה של בעלי תשובה

והנה גדול כחן של בעלי תשובה שמגיעים עד בחינת הצור, כמו למשל אם נכבה מאור האש מוציאים האש מצור החלמיש, כך הענין בבעל תשובה שנכבה אצלו מאור האש אכלה לפי שאין להם בחינת הפתילה והעצים להתאחז בהם האור שהן הם תורה ומעשים טובים, הנה על ידי המרירות הגדולה בנקדת הלב שהוא למעלה מהזמן ואין חפץ בזמן ומקום כלל שמואס בחיי נפשו הרי מחמת זה מגיע לבחינת הצור למעלה מעלה מבחינת התהוות היות והמשכת זמן ומקום.

אך לא כל אדם זוכה לזה, ולכך אנו מתפללים 'השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם', שיאיר עלינו אור חדש מבחינת הצור הנ"ל, אף שנפסק ממנו האור הראשון מבחינת אש אכלה הוא והנו כמו בחשך.

הקדושה מתמה את עצמו, נפש פי תחטא, מאין בא להנפש לחטא.

אך התרוץ הוא 'בשגגה', בשביל שנכשל בעברה בשוגג תחלה ולא עשה תשובה עליה, ומהשוגג נמשך מזיד. ואמרו על הרב הקדוש מורנו הרבי רבי אלימלך זלה"ה, שעשה תשובה עד עברה ראשונה שהכה על שדי אמו בהיותו יונק ממנה, כדרך הילדים שמשחקים ומכים על שדי אמם בשעת הזניקה, ושרף ידיו על אשר ידו הפכה על שדי אמו בהיותו יונק.

בקש דוד שיזכרו שכל חטאי הנעורים

וזה שבקש דוד המלך עליו השלום (תהלים כה ז) 'חטאות נעורי ופשעי אל תזכר כחסדך זכר לי אתה למען טובך ה'', דלכאורה אינו מוכן דבריו, דבתחלה אמר 'חטאות נעורי ופשעי אל תזכר', ואחר כך אמר 'כחסדך זכר לי אתה וגו' ולא (פרש) מה לזכר.

אך דהנה חטאים ופשעים של ימי הילדות נעשו בלא דעת, לכן אמר 'חטאות נעורי ופשעי אל תזכר' לי כלל, כי עשיתים מחמת חסרון דעת ולא תחשב לי אותם כלל. אף 'כחסדך' כי חפץ חסד אתה, 'זכר לי אתה', תזכר החטאת נעורים שלי, 'למען טובך ה'', כדי שתעשה לי טובה בזה שתזכר אותם, כי עברה גוררת עברה, נמצא דכל החטאים ופשעים שלי נמשכו מחטאת נעורים שעשיתים בלא דעת, מהראוי שתקל עלי הענש של העברות שעשיתי אחר כך.

הכהן מזכיר בודוי שהכל תלוי בשוגג

וזהו שאמר והתודה עליו את כל עונת בני ישראל ואת כל פשעיהם הוא בשביל לכל חטאתם שנכשלו בשוגג, ועברה גוררת עברה לכן לא יכלו להמלט מלחטא אחר כך במזיד, צריך ה' יתברך שיגל עליהם ענשם

בַּעַת הַקְּרִיבָה הַקְּרָבָן, וְנִחְשָׁב לוֹ כְּאִלוֹ הַקְּרִיב
אֶת עֲצָמוֹ, כְּדֹכֵחַיב 'אָדָם כִּי יִקְרִיב מִמֶּם' –
מִמֶּשׁ – 'קְרָבָן לֵה' – אַז – מִן הַבְּהֵמָה וְגו'
תִּקְרִיבו כו'. וְזֶה לֹא הִיָּה אֶפְשָׁרִי כִּי אִם
בְּמִקְדָּשׁ, מְקוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדוֹ יִתְבַּרֵּךְ.

כְּמוֹ שִׁפְרָשׁ הַגָּאוֹן מוֹרְנוּ הֶרֶב רַבִּי זְלַמֵּן ז"ל
בְּסִדְדוֹר, 'גְּלִינּוּ מֵאֲרַצְנוּ וְגו' וְאִין אָנוּ
יְכוּלִים לַעֲלוֹת וְלִרְאוֹת וְלִהַשְׁתַּחֲוֹת לְפָנֶיךָ,
דִּיִּיקָא הַשְׁתַּחֲוָאָה פְּנִימִיּוֹת כְּבִטּוּל הַמְּצִיאוֹת,
כְּמוֹ בְּבִית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהָיָה גְלוּי אִירוֹן יִתְבַּרֵּךְ,
עֵין שָׁם. וְכַעֲיֵן זֶה מְבַאֵר בְּסִפֵּר הַחֲנוּפָה לְהִרְאָה
ז"ל.

וְזֶהוּ שִׁאֲמָרוּ הַטַּעַם לִמְעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת זִכְחֵיהֶם וְגו' וְזִכְחוּ זִכְחֵי שְׁלָמִים
לֵה' אוֹתָם – אֶת עֲצָמָם, הֵינּוּ הַבְּעָלִים, כְּמוֹ
שִׁפְרָשׁוֹ 'יָבִיֵא אוֹתוֹ' (במדבר ו יא), אֶת עֲצָמוֹ.
וּבְכַרְשֵׁת צוֹ הָאֲרָכָתִי בְּזֶה, עֵין שָׁם:

וְשִׁפְךָ אֶת דָּמוֹ וְכִסְהוּ בְּעֶפֶר (וי יא)

לְקוּטֵי שִׁיחוֹת

רַבִּי מִנְחֵם מֵעֲנָדֵל מְלִיזִבְאוֹוִיטְט זִיע"א
'אֲבוּהוֹן דְּכוּלְהוּ דַּם' – הִרְמֵזוּ הַעוֹלָה מִכָּךְ
לְעִבּוּדַת הַבוֹרָא

אֵיתָא בְּגִמְרָא (שבת כב.) 'אֲבוּהוֹן דְּכוּלְהוּ דַּם'
– שִׁפְסוּי הַדָּם הוּא הַמְּקוֹר שִׁמְמִנוּ
לְמֵדִים הָאֶסוּר דְּבִזוּי מְצוּהָ בְּכָל הַמְּצוּת בְּלָן.
וּמִשְׁמַע מְזָה, שִׁפְל פְּנוֹת הַכְּתוּב וְהַלְמוּד מִקְרָא
דִּיִּוְשִׁפְךָ וְכִסְהוּ הוּא לְאֶסוּר בְּזוּי מְצוּהָ.

וַיֵּשׁ לְבָאָר הַעֲנִין בְּעִבּוּדַת הַשָּׁם: 'דָּם' הוּא
עֲנִין חֲסִיּוֹת, 'הַדָּם הוּא הַנְּפֵשׁ', וְתַכְלִיתוֹ
הִיא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּעֲנִינֵי קְדוּשָׁה, שִׁפְל דְּכָר
שֶׁבְּקִדְשָׁה צְרִיכִים לַעֲשׂוֹתוֹ בְּחִיּוֹת וְהַתְּלַהּבוֹת
גְלוּיָה דְּוָקָא.

בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים מִתְעוֹרְרַת הַסְּלִיחָה מֵעֲצָמוֹתוֹ
יִתְבַּרֵּךְ שְׂאִין לוֹ שָׁם

וְזֶהוּ 'כִּי בְּיוֹם הַזֶּה', שֶׁהוּא יוֹם הַכַּפּוּרִים יוֹם
הַתְּשׁוּבָה שְׁמֵתְעוֹרֵר וּמִתְגַּלֶּה לַמְּטָה בְּחִינַת
חֲפֵץ חֶסֶד עַל יְדֵי הַחֲמִשָּׁה תְּפִלוֹת, לְכַף 'כִּפּוֹר
עֲלֵיכֶם' סֶתֶם – מֵאֵן דְּלִית לִיָּה שָׁם יְדִיעָא וְלֹא
אֲתַפְּס בְּשָׁם.

כִּי שְׁמוֹת הַהוֹי"ה מוֹרִים עַל הַמְּשַׁכַּת מֵאֵין
לֵישׁ מֵהַעֲלָם אֶל הַגְּלוּי הַלְּהוּיֹת מִמֵּלֵא כֹּל
עֲלִמִין וְסוֹכֵב כֹּל עֲלִמִין, מֵה שְׂאִין בֵּן הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּכְבוֹדוֹ וּבְעֲצָמוֹ לֹא שִׁיף עֲלָיו לֹמֵר
לֹא בְּחִינַת מִמֵּלֵא כֹּל עֲלִמִין וְלֹא בְּחִינַת סוֹכֵב
כֹּל עֲלִמִין, שְׂאִינוּ בְּגֵדָר עֲלִמִין כְּלָל, וְשָׁם מְקוֹר
הַסְּלִיחָה וְכַפְּרָה נוֹשֵׂא עוֹן וְעוֹבֵר עַל פְּשַׁע.

כִּי לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ לְגַבִּי עֲצָם מֵהוֹתוֹ כְּבִיכּוֹל
לֹא שִׁיף שׁוֹם פְּגָם וְעוֹן וְפְשַׁע כִּי אִם
בְּהַמְּשַׁכּוֹת הַיְּהוּדוֹת מֵאוֹר פְּנִיּוֹ יִתְבַּרֵּךְ עַל יְדֵי
כַּמָּה צְמֻצוּמִים וּמַסְכִּים וּלְבוּשִׁים רַבִּים. וְזֶהוּ
'לְפָנֵי ה' תִּטְהַרוּ', לְפָנֵי הַזֶּה דְּוָקָא, דְּהֵינּוּ
בְּטָרֵם שְׁנֵאֲצָלוּ בְּחִינַת הַמְּשַׁכַּת הַהוֹיֹת לְהוֹת
כֹּל הַנְּמַצָּאִים. וְאֵזִי 'תִּטְהַרוּ' – כְּשִׁתְּעִלוּ וְתִגִּיעוּ
לְמִדְרָגָה הַהִיא דְּהֵינּוּ לְבַחֲנֵינַת צוֹר הַנְּזַכֵּר לְעֵיל:

לִמְעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת זִכְחֵיהֶם אֲשֶׁר
הֵם זִכְחִים עַל פְּנֵי הַשְּׂדֵה וְהַכִּיָּאִם לֵה' אֶל פֶּתַח
אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַכְּהֵן וְזִכְחוּ זִכְחֵי שְׁלָמִים לֵה'
אוֹתָם (וי ה)

יֵיטֵב לָב

רַבִּי יְקוֹתִיאֵל יְהוּדָה מְסִינְעֵט זִיע"א
עַקֵּר הַקְּרָבָן הוּא מֵה שִׁמְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ מִסִּירוֹת
נֶפֶשׁ, וְרַק בְּמִקְדָּשׁ אֶפְשָׁר לִזְכוֹת לְכָךְ
יֵשׁ לֹמֵר הַטַּעַם שֶׁאֶסְרָה הַתּוֹרָה לְשַׁחוּט
קְדָשִׁים חוּץ לְמִקְדָּשׁ, כִּי עַקֵּר הַקְּרָבָן
הוּא מֵה שֶׁהָאָדָם מְקַבֵּל עֲלָיו מִסִּירַת נֶפְשׁוֹ לֵה'

כי לא קנים אצלו שום ענין מלבד עבודת השם, הרי כל עסקיו בדברי הרשות אינם אלא ענין נוסף בעבודת השם, שעושה גם דברי חול שלו ענין של קדושה. ואם פן מוכן, שגם עסקיו עם חלין וכולים להיות בחיות והתלהבות (ואין צורך 'לכסות' הדם) כיון שאצלו ה'חיות' היא בקדושה ו'ולשם שמים' שבדבר ותו לא.

ג' סוגים נכללים בהוראת התורה בכסוי הדם

ועל פי זה נמצא שבהוראות התורה בענין הדם – יש ג' סוגים: א, דם חלין שחייבים לכסות – הינו ההצלה ופרישות מדברים שיכולים להכשיל את האדם. ב, דם בהמה של חלין, שאין חייבים לכסות – כי האדם 'תקן' החלין עד שנעשו ענין של קדושה ויש. ג, דם מקדשין – שמלכתחלה הם ענינים של קדש, ובהם צריך להיות עקר ענין 'הדם', חיות גלוי.

דקדוק הלשון 'אבוהון דכולהו דם' על פי זה

ועל פי כל זה יש לבאר לשון רז"ל 'אבוהון דכולהו דם' (ולא – 'כסוי הדם') – כי אין כסוי הדם מצוה בפני עצמה, אלא הוא פרט מכללות הוראת התורה בנוגע ל'דם', אשר עקרו ויסודו הוא (לא כסוי הדם, אלא אדרבה) ש'דם' צריך להיות על גבי המזבח, להקריב לי חלב ודם, שכל עניני קדושה יעשו בחיות והתלהבות, וכתוצאה מזה באה מצות כסוי הדם – שבעניני חלין חייבים לכסות הדם והחיות.

וזהו 'אבוהון דכולהו דם' – שיסוד כל המצות כלן הוא ענין ה'דם', שצריכים להעשות בחיות והתלהבות, שזה מביא בדרך ממילא שיכבד את המצות, שזהו כבודו ותבונה, שהרי אין הכבוד לעצמן של מצות אלא למי שצוה בהן ברוח הו"א' (חלק לו עמ' 52):

וזהו גם פן הטעם (הפנימי) שכסוי הדם אינו נוהג במקדשין, בין קדשי המזבח בין קדשי בך הבית (אף שקדשי בך הבית אין דמו נתן על גבי המזבח) – כי בכל דבר של קדושה צריך להיות החיות באפן גלוי.

מה שאין פן עניני חול, דברי הרשות של האדם, צריכים לעשותם בלי חיות, 'בלא לב ולב', ד'כל מעשיך יהיו לשם שמים' דוקא, לא בשביל הנאת גופו, אלא כדי לעבוד את הבורא. וזהו תכן מצות כסוי הדם (בפנימיות), שבעניני חלין צריכים לכסות את הדם, שלא יהיה נפר בהם חיות.

הטעם שכסוי הדם הוא דוקא בעפר

ועל פי זה יש לבאר הטעם שכסוי הדם צריך להיות בעפר דוקא – כי 'עפר' מורה על שפלות והכנעה, ו'אנכי עפר ואפר', וכאשר האדם עוסק בדברי רשות, צריך לעורר בנפשו הבטול וההכנעה, להיות חרד שלא להמשיך אחר תאוות הלב (לעסק בדברי הרשות בשביל הנאת הגוף) אלא כל פנותו תהיה רק לשם שמים.

הטעם שכסוי הדם אינו נוהג בכהמת חלין

ויש לומר, דזה שכסוי הדם אינו נוהג בדם בהמה של חלין, מפני שרוב מיני בהמות ראויים למזבח – מרמוז על עבודה נעלת יותר עם 'חלין', שלא רק שעושה אותם לשם שמים, אלא שהם על דרך חלין שנעשו על טהרת הקדש, שה'חלין' שלו הם בדרגה של 'טהרת הקדש'. דזה שמין בהמה נגדר אחרי הרב שהוא למזבח, מורה, שגם המעוט של חלין דבהמות שוף לדרגה של בהמות דקדש שאין צריכים לכסות דמן.

והענין בזה: פאשר האדם חדור כל כך במסירות לעבודת השם, עד שאין צורך בזיהרות שלא יפול בהנאות עולם הזה,

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

העובד על מנת לקבל פרס אינו נותן דעתו
לפגם החטא

העובד על מנת לקבל שכר אינו נותן דעתו
כיצד הוא רבו וכיצד היא עבודתו
באמתות, דעתו כי אם בשכרו שהוא נוטל,
ואינו נותן לבו לידיעת העבודה על אמתתה,
ונמשך מזה שאינו יודע פגם החטא עד היכן
הוא מגיע.

אבל מי שאינו חושש לשכר המקבל מרבו
כלל, רק תפצו ורצונו שיהיה מכיר רבו
כראוי, ויודע דבר הפוגם בו וישמר עצמו
ממנו, זו היא העבודה השלמה שתקרא עבודת
אמת.

לזה אמר אל תהיו כעבדים המשמשין את
הרב על מנת לקבל פרס, דבזה אין
אתם יודעים מהות הרב ולא מהות עבודתכם,
דדעתכם הלא כי אם אחרי הוצע של השכר,
ואין אתם משגיחים לידיעת הרב ולא לידיעת
עבודתו, ובזה אין מורא שמים חל עליכם
כראוי, שהרי אין אתם נותנים דעתכם לפגם
החטא מתמת השבוש שיש לכם באמונה,
ואין פונתכם רק לטל שכר בעבודה זו תהיה
מה שתהיה.

רק האמת חקרו ודרשו עד שתהיה האמונה
חקוקה בלבבכם כראוי, ותהיה עבודתכם
שלא על מנת לקבל שכר רק לידיעת הרב
ועבודתו והיכן מגיע פגם החטא, ובזה יהי
מורא שמים עליכם, דחלה עליכם הינאה כראוי
(פרשת ויקהל):

ושמרתם את חקתי וגו' אשר יעשה אתם האדם
נחי בהם (יה ה)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

שמירת כל המצוות תלויה בשמירת הברית

ושמרתם את חקתי ואת משפטי, היא
שמירת הברית, דחקים ומשפטים
גימטריא ברית הנו"ה כמו שאמרנו, לומר
דשמירת החקים והמשפטים תלויה בשמירת
הברית, דאם אין שמירת הברית אין כל.
וזהו שמסים אשר יעשה אתם האדם נחי
בהם, דחי רומז לברית, משום דהברית רמוז
ביסוד, והיסוד נקרא ח"י, להכי קאמר
דשמירת החקים והמשפטים תלויה בקיום
ושמירת הברית הנקרא ח"י, לפיכך אמר
נחי בהם.

כשומר הברית שורה הקדשה הנקראת חיים

אי נמי נחי בהם לרמוז, דהקדשה בכל
מקום היא הנקראת חיים, והסטרא אתרא
נקראת מות, ולא שיך שתשרה הקדשה על
האדם שהיא החיות, זולת בשמירת הברית,
לפיכך אמר נחי בהם, דהינו שתשרה עליו
הקדשה הנקראת חיות. והגדר לזה, אני
ה', חשב שאני בין עיניך, ובזה לא תטה
ימין ושמאל:

מסכת אבות – פרק א'

אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת
לקבל פרס, אלא הוו כעבדים המשמשין את
הרב שלא על מנת לקבל פרס, ויהי מורא שמים
עליכם (מ"ג)

שבת קדש – מעלת סעודות שבת

השם יתברך, למלא כל החסרונות ולתקן כל הפגמים אשר חסר ופגם בגלגול זה ובגלגולים אחרים.

וכבר נודע מה שפרש רבן של ישראל הפעל שם טוב הקדוש זיע"א מאמר המשנה 'כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו' (נגעים פ"ב מ"ה), כלומר כל הפגמים שאדם רואה חוץ מעצמו, דהיינו אצל זולתו, הם מנגעי עצמו, פי כאשר רואה פגם חסרון בזולתו, בידוע אשר אותו הפגם נמצא בו עצמו, ולכן סבבו מן השמים שיראהו אצל זולתו כדי שיעל ידי כן ידע שצריך לתקן אותו הפגם אצל עצמו. פי כאשר האדם הוא שלם ואין בו פגמים וחסרונות אזי אינו רואה שום פגם וחסרון אצל זולתו, עד כאן דברי קדשו.

לפיכך, אם ילמד תורה כפי האופן האמור לעיל, אשר על ידי זה יזכה לתקן כל החסרונות והפגמים אצל עצמו, אזי בודאי לא יוכל עוד לראות שום פגם אצל זולתו.

וזהו שסמך התנא והיו מקבל את כל האדם בסכר פנים יפות, רצה לומר שיעל ידי למודך באופן האמור שוב לא תראה שום פגם וחסרון אצל שום אדם, וממילא תקבל פני כלם בסכר פנים יפות (פרשת שמיי):

שבת קדש – מעלת סעודות שבת

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

אמירת הזהר קודם הסעודה מסגלת להביא אל תוך מאכלי השבת את קדשתה

זהוהר הקדוש הנאמר בליל שבת קדש (זהוהר ח"ב פת.): וכתוב במן 'ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו'

שמאי אומר עשה תורתך קבע, אמור מעט ועשה הרבה, והיו מקבל את כל האדם בסכר פנים יפות (מ"ו)

דבר חיים

רבי חיים מרדכי מנדבורנא זיע"א

'עשה תורתך קבע' – גם החוק וטרוד בפרנסה יגול מזמנו ללמוד התורה

צריך להבין הסמיכות של הני תלת בבי דמתניתין. והנראה בענין השם יתברך לבאר פונתם ז"ל 'עשה תורתך קבע', 'קבע' מלשון גזל, כמו 'קבען פלגיא' (ר"ה כ"ו), רצונו לומר אשר אף אם הוא באמת מסבב ומשקע בטרדות עולם הזה עד למעלה ראש - מחמת דחק פרנסה וכיצא בזה, אף על פי כן יגול מזמנו בכת גדול וביד חזקה וקבע עת וזמן ללמוד התורה בכל יום חק ולא יעבור.

'אמור מעט ועשה הרבה' – עקר מעלת הלמוד ברבוי שעות

ואין די במה שיקבע ללמד סף דפים או פרקים בכל יום, אלא הקביעות צריכה להיות דוקא בזמן, דהיינו כך וכך שעות, ואף אם הוא שיינא ומח חריף ומספיק ללמד הרבה תורה בזמן מועט, אין לו לקבע למודו לפי כמות הדפים והפרקים שמספיק, אלא לפי שעות, וכמו שאמרו אין הקדוש ברוך הוא מונה דפים אלא שעות.

וזהו שסמך התנא אמור מעט ועשה הרבה, רצונו לומר שלא אכפת לן אף אם גורם רק מעט בכמות הדפים, אף העקר שיהא עושה זמן הרבה בלמוד התורה.

'היו מקבל את כל האדם בסכר פנים יפות' – על ידי למוד הגון וראוי יהיו מעשיו מתקנים ושוב לא יראה חסרונות על הכריות ויאחבם

והנה על ידי למוד התורה הקדושה על זה האופן, יבוא האדם לשלמות בעבודת

עץ הדעת, אף 'ואוכל עור', אַתָּן זאת על דִּי שְׂאוּכַל עוֹד אַכִּילוֹת קְדוּשׁוֹת:

שַׁפְתֵי רֵאִם

רבי אשר מרדכי מסטראוניץ זיע"א

שלוש סעודות כדי לחוק ולהורות על האמונה

בהשגחה פרטית בעבר הוה ועתיד

מעלת שלוש סעודות. איתא בזהר הקדוש

(שאוורים בליל שב"ק) דְסַעוּדַת שַׁבַּת מוֹרָה

על האמונה, כי בְּזֶה שְׁשׁוּבַת מְמַלְאֲכָתוֹ וְאִינוּ
הוֹאֵג לְפָרְנֶסְתּוֹ מוֹרָה בְּאַצְבָּע עַל אֲמוּנָתוֹ בְּבוֹרָא
כָּל עוֹלָמִים. וּבְאַמוּנַת הַבוֹרָא צְרִיכִים לְהֶאֱמִין
בְּכָל הַזְּמַנִּים, דְּהִינּוּ בְּהַעֲבֹר שְׁכַל מַה שְּׁעֵבֵר
עָלָיו עַד עֵתָה הַכֹּל הִיָּה מֵאֲתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְגַם
בְּהוּיָה שֶׁהַכֹּל מִתְּנַהֵג בְּכָל עֵת בְּהַשְׁגָּחַה פְּרִטִית,
וְגַם בְּעֵתִיד דְּכָל מַה שְּׁיָבוֹא עָלָיו הוּא לְטוֹבָה
מֵאֵת הַבוֹרָא כָּל עוֹלָמִים, וְלִזְזָה עוֹשִׁין אָנוּ
הַשְּׁלֵשׁ סַעוּדוֹת לְרַמּוֹז עַל שְׁלוֹשָׁה זְמַנִּים הַלְלוּ:

שַׁפַּת אִמַּת

רבי יהודה אריה ליב מגור זיע"א

רמו וענין שלוש סעודות

ויכל ביום השביעי וישבת ביום השביעי
ויברך את יום השביעי (בראשית ב-ג).
ויתכן לרמוז על השלש סעודות, כי בליל שבת
מתבטל כל ימי המעשה ומתקשר אל השבת,
כענין שנאמר 'ויכל ביום השביעי מלאכתו',
אם כן מלאכת ימי המעשה מתקשר אז להשבת,
וזה סעודת ליל שבת.

'וישבת' הוא יום השבת וסעודת שחרית
שהיא התעלות הכל אל השורש,

לכן נאמר בו שביטה. 'ויברך' הוא סעודה
שלישית שנותן ברכה על שבווע הבאה. ונקראו

וכיון דלא משתכח ביה מזונא מה ברכתא
אשתכח ביה.

אם בששת הימים מלקטים את המן ואוכלים,
וכאשר יבא יום השבת, שבת לא יהיה
בו בתוך המאכל, לא תהא קדשת שבת, וכיון
דלא משתכח ביה מזוני' - אם בתוך המזונא
אין בו רוממות שבת, 'מה ברכתא אשתכח
ביה', היא רק רעבתנות גרידא. ולזה מסגל
אמירת זהר קודם הסעודה להביא אל תוף
המצדנים ויינות מבשמים קדשת השבת:

שִׁיחַ יַעֲקֹב יוֹסֵף

רבי יעקב יוסף מספינקא זיע"א

על ידי אכילת סעודות מצנה מתקנים חטא

אכילת אדם הראשון

המן העץ אשר צויתיד לבלתי אכל ממנו
אכלת (בראשית ג יא). במדרש רבה על
הפסוק איתא, דבשעה ששאל הקדוש ברוך
הוא המן העץ אשר צויתיד לבלתי אכל ממנו
אכלת, השיב אדם הראשון להקדוש ברוך הוא,
אכלתי ואוכל עוד. וכבר נתקשו כל המפרשים
בדברי המדרש, איך יתכן שיענה אדם הראשון
בדברים האלו הנראים כחצפה כלפי שמיא.

ושמעתי ממורי זקני הקדוש בעל התקל
יִצְחָק ז"ע, שפרש על פי הדודע

מתלמידי הבעל שם טוב הקדושים דכאשר
אדם חוטא ופוגם, אזי יכול לתקן אותו הפגם
על ידי שמעלהו בעניני קדשה, כגון אכילת
אסור יכול לתקן על ידי אכילה דקדשה ואכילת
המצוה, כגון אכילת שבת יום טוב, אכילת
פזית מצה בפסח ואכילת ערב יום כפור.

וזהו שהשיב אדם הראשון להקדוש ברוך
הוא: אמנם חטאתי ונכשלתי באכילת

זהו הפרוש וההורידו לאיש מנחה מעט צר ומעט דבש וכו' (בראשית מג יא), הינו מן המתקין ודובשין שהכין יעקב אבינו לעצמו לכבוד שבת, וזהו שנאמר ויכינו את המנחה וכו', ואין הכן אלא שבת כנ"ל, הינו שהמנחה זו היתה מן הסעודת שבת קדש שהכין יעקב אבינו לעצמו כצמור (פרשת מקץ):

שלוש סעודות שהם סועדין ומפרנסין לכל הימים:

דברי ישראל

רבי ישראל ממודו"ץ זיע"א

יעקב אבינו שלח ליוסף ממאכלי סעודת שבת

אוצרות גאוני הדורות

וזה שאמר אחרי מות שני בני אהרן, אם בן מוכח שמסלקו מטעם שלא יראה ברעה, על בן נטל שנים, ומוכח שהם צדיקים גדולים, והינו בקרבכם לפני ה', על בן וימתו, שנתקרבו לה' בהפלגה גדולה, על בן וימתו, שחס עליהן שלא יראו ברעה.

ויזכר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבכם לפני ה' וימתו (טז א)

מנחת כהן

רבי דוד ב"ר זצ"ל

פטירת נרב ואביהו שלא יראו ברעת דור המדבר

והוכח אברהם

רבי אברהם האלימי זצ"ל

כשהשכינה שורה למטה בארץ נענשים אף הפחותים מגיל עשרים

ולהבין, נקדים מה שכתב הרב זרע ברך שלישי כוננת מדרש תמויה, וזה לשונו: תנא, איסי בן יהודה אומר לא מתו נרב ואביהו אלא על שאמרו ישראל לא ירדה שכינה למטה, והוא תמויה.

ופרש הוא ז"ל וזה לשונו: דיודע מה שכתב בעשרה מאמרות על פסוק (בראשית כא יז) כפי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם דהכי פרושו, דהנה ישמעאל מצד בית דין של מטה ראוי לעונשו, כי בית דין של מטה מן בן י"ג שנים ואילך, אף בית דין של מעלה אין מעניש לאדם מן י"ג ואילך עד אחר כלות עשרים שנה.

ויש לדרקן, אמאי אמר שני בני אהרן, הלא ידענו ששנים היו. ונראה, כתיב (ישעיה נז א) 'הצדיק אבד ואין איש שם על לב כו' כי מפני הרעה נאסף הצדיק, ואמר ביהו (ח"א פג) שני פרושים 'מפני הרעה', אחד שלא יראה ברעה העתיקה לבוא על הדור, על בן מסלקו הקב"ה, והפרוש השני, 'מפני הרעה נאסף הצדיק', כדי שלא יבוא הרע על הדור, על בן מסלקו כדי שיכפר על הדור.

וכתב היצרות דבש, דהבדל הוא בין שני הפרושים, אם הטעם שלא יראה ברע, אז מסלק הצדיקים גדולים אשר נשאו חן בעיני הקב"ה, אבל הצדיקים הקטנים אינו מסלק, וגם כל הצדיקים הגדולים הוא מסלק בין שחס עליהן שלא יראו בצער הדור, אבל אם הטעם שלא יבוא הרע ונוטל צדיק לכפר על עון הדור, די בצדיק קטן, וגם די בצדיק אחד לכפר.

פתיב פי ה' בשמים ואתה על הארץ, אלא על פרחך לומר דירדה שכניה למטה והיו קרובים אל ה', ולכף התנהג עמם כבית דין של מטה, ועל ידי זה יצמחו, זה שגורם להם.

שמש ומגן

רבי רחמים טאלתיאל יעקב ניניו זצ"ל לא נכנסו נרב ואביהו בעודם חיים לגן עדן כדי שיזכו להכנס לעולם האצילות

יש לזקדק ויצמחו נראה יתר דכבר פתיב אחריו מות, וראיתי שתוצרו רז"ל אשפנזים ז"ל במה שאמרו רז"ל (תו"כ שמיני מכילתא דמילואים) דאמר משה רבנו ע"ה לאהרן ז"ל, עכשו שמתו נמצא שהם גדולים ממני וממך.

ועל זה חקרו, וכפי זה למה מתו, דהיה לו להקב"ה להכניסם בגן עדן חיים לעולם הבא כמו שזפה הקב"ה לרבי יהושע בן לוי לגן עדן בעודו חי ונקים ולא טעם מיתה וקבורה, וכיוצא באליהו הנביא ז"ל.

ותוצרו דאדרבא זהו גדלה לנרב ואביהו, דרבי יהושע בן לוי ותבירו ז"ל דנכנסו חיים לגן עדן לא יכלו להתפשט ולעלות אלא עד עולם המלאכים, ועוד אינן יכולין לעלות, מטעם דסוף סוף נכנסו בגופם מה שאין בן נרב ואביהו דמתו ונקברו גופם בארץ, זכם הקב"ה להתגלות נשמתם למעלה לעולם האצילות שהיא מעלה גדולה פאבותינו ז"ל, כמו שכתב רש"י ז"ל בפירשת ויחי (בראשית מט כט) ויצו אותם ויאמר אליהם אני נאסף אל עמי, על שם שמכניסין הנשמות אל מקום גניזתן, זהו פבודם של נרב ואביהו.

וזה אומרו וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן, דאמר לו משה לאהרן עכשו

אכן אם השכינה ברשותנו אז הקב"ה מתנהג כבית דין של מטה, מה שאין בן אם השכינה בשמים אזי הקב"ה מתנהג כבית דין של מעלה, ואם בן פאן ישמעאל אחר י"ג שנים ולא פא לכלל עשרים, ואם בן אלו השכינה היא למטה לא נענה בתפלתו, אבל עכשו שהשכינה היא בשמים אין פדאי להענש, ונענה בתפלתו ונעשה לו נס, ואם בן זהו שאמר הפתוב 'כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא' השכינה הנקרא 'הוא' פידוע ליודעי חן, 'שם', פרוש בשמים ולא למטה מעשרה.

ואיתא בזהר הקדוש (ח"ג נ"ו) דבני אהרן דמתו בחטאם לא היו עדין בני עשרים שנה, יצין שם, ולפי זה קשה השתא דכתיב בתורה (במדבר ג' ד) דמתו בחטאם בהקריבם אש זרה ובנים לא היו להם, והא עדין לא היו בני עשרים, אלא על פרחך לומר דהשכינה היא למטה ברשותנו, ואם בן לכף נענשו אפלו קדם עשרים שנה פנזכר לעיל.

ואם בן זהו פונת המדרש, כל זמן שלא מתו שני בני אהרן אמרו ישראל דהשכינה לא ירדה למטה פמאן דאמר דמעולם לא ירדה השכינה, אבל עכשו פשמתו בני אהרן ידעו פלם דירדה השכינה למטה, דאם לא בן למה נענשו בחטאם והא עדין 'בנים' נקראים שלא היו בני עשרים שנה, אלא על פרחך לומר דירדה השכינה למטה, אז התנהג הקב"ה כפי בית דין של מטה ונענשו אפלו קדם עשרים שנה, עכ"ל.

ומעתה נמי זהו בעצמו פונת הפתוב אחרי מות שני בני אהרן, ואי תקשה בין דקראם 'בני אהרן' על פרחך לא הגיעו לכלל עשרים שנה ונקראים בני אהרן, ואם בן למה נענשו על חטאם, ובא פמתרין ואמר בקרבנתם לפני ה', שהם קרובים לפני ה', וקשה והא

דמילואים' אות לב) מוכא, שמתו על שלא נטלו עצה מאביהם.

ומעתה יוכן, שבא הפסוק לפרש את הסבות שנגב ואביהוא מתו. ולזה אמר "שני בני אהרן" ולא פרש את שמם, כדי לרמוז שמתו על שלא נשאו נשים ולא השאירו בנים אחריהם שעל ידם יזכר שמם. ואמר "שני" כדי לומר שלא נטלו עצה זה מזה ולא השוו בעצה אחת אלא נחלקו ביניהם. ואמר "בני אהרן" לומר, שאף שאביהם קים לא נטלו עצה ממנו.

אלא שאם בן יקשה, וכי יש חיוב מיתה על עברות אלו, לזה אמר הפסוק "בקרבתם לפני ה'", ומבאר בגמרא כתבות (קכא:) "שהקב"ה מדקדק עם סביביו פחות השערה, ולכן "וימתו". (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

בזאת יבא אהרן אל הקדש (טו א)

חדושי רבנו יוסף מפוזנא - וילקט יוסף

תשובה תפלה וצדקה מועילים לכפר ככפרת הכהן שנכנס לבית המקדש

יש לומר הפרוש, דהנה בזמן שהמקדש קים אדם חוטא ומביא קרבן, וכהן כשנכנס למקדש ועושה עבודה מתפפר לנו, ועתה אין לנו לא כהן ולא קרבן שייכפר בעדינו. אלא במה מתפפר בהני שלשה, תשובה תפלה צדקה, תשובה היא צום, תפלה היא קול, צדקה היא ממון. וכל אחד לבדו הוא בגמטריא קל"ו, נמצא כולוהו שלשה יש בגמטריא ת"ח, וזאת נמי בגמטריא ת"ח, ויכילנא לומר הפרוש פך, בזאת, כלומר מנין של 'זאת', והוא תשובה תפלה וצדקה, מתפפר לנו כמו יבא אהרן אל הקדש, וק"ל.

שמתו נמצא שהם גדולים ממני וממד, כפי זה יקשה לאהרן דלמה לא הכנסתי אותם חיים לעולם הבא כצדיקים אחרים, ולזה אמר לו בקרבתם לפני ה' ממש אל עולם האצילות, זו סבתם וימתו גופם ונקברו כדי שיעלו נשמתם למעלה זאת, ודוק ופח"ח.

ומה מתוק לחפי בזה מה שאמר הכתוב בפרשת משפטים (שמות כד יא) 'ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו', דרצה לומר ואל אצילי בני ישראל לא שלח רצה לומר דקראם התורה 'אצילי' דמעשה וכו להיות מעלתם דיעלו נשמתם לעולם האצילות, ולהיותם מעלה גדולה מכלם 'לא שלח ידו' להם עתה, והמתין להם עד יום הקמת המשכן של מעלה לחנף בהם המשכן דהם גדולים מכלם.

חולת אהבה

רבי צמח הבהן זצ"ל

הסבות שבני אהרן מתו רמוזות בפסוק

יש לדרקדק, מדוע אמר הפסוק "שני בני אהרן" ולא הזכיר את שמם. עוד יש לדרקדק, שהיה די לומר "בני אהרן", ומדוע הצרף לומר "שני", שהרי כבר מפרש בפרשת שמיני שמתו שנים מבני אהרן. עוד יש להבין, מאחר שכבר נאמר "אחרי מות" מדוע חזר ואמר "וימתו".

והנה, מצאנו כמה סבות לכך שמתו נדב ואביהוא. בפרדש (ויק"ר כ, ט) מוכא, שמתו על שלא נשאו נשים. עוד מוכא בפרדש (סס, ח), שמתו על שלא נטלו עצה זה מזה. ובספרא (שמיני מ'כילתא

תשובה תפלה וצדקה מקרבים גאלת המשיח

ובאפן אחר יש לפרש הכי, בזאת כלומר אם אנו נעשה מנין של 'זאת', והוא צום קול ממון כדאמרנו לעיל, יבוא אהרן אל הקדש, כלומר אנו מביאין לגאלת המשיח במהרה בימינו ויבוא אהרן אל הקדש, כי התשובה ממנהת ביאת המשיח.

ויעש כאשר צוה ה' את משה (טו לד)

קִרְוֹן לְדָוִד

רבי אליעזר דוד גרינוולד זצ"ל

שכחו של אהרן שנמנע מלהכנס לקדש הקדשים בשאר ימות השנה אף שהיה הרשות בידו

פרש רש"י להגיד שכחו של אהרן שלא לבשם לגדלתו אלא כמקום גזרת המלך. יש לדקדק מאי שגא דנקט זה הקא, וגם מה שכתב הוא זה כאן כשלא לבש רק בהגדי בד שלא היו חשובים כהשמונה בגדים שהיו חשובים ביותר.

ויש לפרש על פי מה שהביא החקמת אדם (בסוף ספרי, קונטרס מצבת משה) בשם הגאון מוילנא ז"ל, דמה שלא נאמרה הפרשה על הסדר (כפרוש רש"י על פסוק 'ובא אהרן אל אהל מועד'), הינו דוקא ביום הכפורים דגמרי (וימא ל) עשרה קדושין וחמשה טבילות טובל כהן גדול ומתקדש בו ביום. אבל לאהרן הכהן היה זכות ורשות לכנס לפני השנה, על פי התנאים המבארים בסדר עבודה האמורה בתורה, והינו דאמר הפתוב ואל יבא ככל עת אל הקדש כי אם בזאת יבא אהרן, דאז מתר לבא בכל עת, ואז הוא הסדר כמבאר בפסוק.

ומעתה היה מקום לומר שאהרן עשה זאת, ונכנס לפני ולפנים גם בשאר ימות

השנה, מפיון שהיה לו רשות, קא משמע לן דלא השתמש אהרן בזכות זה רק ביום הכפורים שהיה מחיב ולא בשאר ימות השנה, שלא רצה לטל גדלה לעצמו. על כן מסים הפרשה, ויעש כאשר צוה ה' את משה, כלומר, פעם אחת בשנה. פרש רש"י, ולהגיד שכחו של אהרן שלא לבשן לגדלתו אלא כמקום גזרת המלך, כי כן גמר לעבד רק פעם אחת בשנה, ואלמלי לבשם לגדלה היה עושה כן כפיה פעמים להראות חשיבתו.

ולקח מדם הפר וזהו כאצבעו על פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים מן הדם כאצבעו (טו יד)

שערי טמחה

רבי טמחה בונים סופר זצ"ל

למוד זכות על ישראל שהיצר הרע גורם להם לחטא

ורמוז נפלא יש בתורת העולה להרמ"א ז"ל (ח"ג פ"ט), כי רמוז הכהן אשר בא לכפר שהיה אחת למעלה ושבע למטה, להורות שרק כח אחד ליצר טוב, הינו נשמת האדם אשר מושכת את לבו לאביו שבשמים, ואין ליצר טוב כח אחר בלעדו.

אבל ליצר הרע יש כנגד זה שבעה כחות למשוך ולהוריד את האדם למטה לארץ, כאשר אמרו בש"ס ספה (גב) שבעה שמות יש לו ליצר הרע, הקב"ה קראו רע, משה ערל, וכו', וכל שם מורה על כח אחר שיש ליצר הרע להחטיא את האדם.

על כן כשבא כהן גדול לקדש לכפר וללמד זכות על ישראל שהשאור שבעסה מעכב וגורם לחטא, הוא מזה אחת למעלה ושבע

על החטא הזה עד שהוא טהור לגמרי כמו מלאך.

ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה' (יח ה)

בן שלמה

רבי שלמה אשכנזי זצ"ל

הלומד תורה לשמה נעשית לו סם חיים

קשה, לשם מה אמר הכתוב "וְחַי בְּהֵם" וכי יש חקים ומשפטים שאם יעשה אותם האדם ימות מהם ח"ו.

ונראה לבאר על פי המובא בגמרא (שבת פח:): אמר רב חננאל בר פפא מאי דכתיב "שמעו כי נגידים אדבר" (משלי ת, ו), למה נמשלו דברי תורה כנגיד (מלך, מושל), לומר לה מה נגיד זה יש בו להמית ולהחיות, אף דברי תורה יש בהם להמית ולהחיות. וזהו שאמר רבא למימינים בה סמא דחיי, למשמאילים בה סמא דמותא. ופרש המהרש"א, למימינים בה הינו מי שלומד לשמה, נעשית לו התורה סם חיים, למשמאילים בה הינו מי שלומד שלא לשמה אלא על מנת לקנטר, נעשית לו התורה סם המות.

וזהו שאמר הכתוב, "ושמרתם את חקתי ואת משפטי" שלא תטעה לומר אלמד ואקיים את התורה שלא לשמה אלא כדי לקנטר, מאחר שאז התורה תהפך לה לסם המות ח"ו, אלא מצוה הכתוב שתקיים את התורה ונקא באופן אשר יעשה אתם האדם וחי בהם", והינו לשמה, ואז תהיה לו סם חיים. (באדיבות

מכון חכמי ספרד נתיבות)

למטה. והוא רמז נפלא, ודבר גדול גלה לנו הרמ"א ז"ל בזה. (פר' נצבים)

ולקח מלא המחטה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה' ומלא חפניו קטרת סמים דקה (טז יב)

דְּרוֹשׁוֹת מֵהַר"ל - דְּרוֹשׁ לְשֵׁבֶת תְּשׁוּבָה

רבי יהודה ליואי ב"ר בצלאל זצ"ל - המהר"ל מפראג

קטרת יום הכפורים מכפרת על אבק לשון הרע ולפיכך באה דקה מן הדקה

בפרק גט פשוט (ב"ב קסה), אמר רב יהודה אמר רב, רב בגזל, ומעוט בעריות, והכל בלשון הרע, לשון הרע סלקא דעתך, אלא באבק לשון הרע. ולכך יש שני קטרת ביום הכפורים, האחד על לשון הרע ממש, והשני על אבק לשון הרע.

ולפיכך אפרו במסכת יומא (מה). ומלא חפניו דקה (ויקרא טז יב), דקה מן הדקה, שבערב יום הכפורים מחזיר הקטרת למכתשת עד שהיא דקה מן הדקה, וזה, מפני כי הקטרת הנוסף ביום הכפורים הוא בשביל אבק לשון הרע, ולכך צריך לעשות הקטרת אבק גמור שהוא על אבק לשון הרע.

ומפני שאפרו והכל באבק לשון הרע, ורצה לומר שאי אפשר לאדם כמה שהוא אדם להיות נשמר מזה, ולכך בשאר ימות השנה אין ראוי שיהיה כפרה מיחדת על זה, אצל ביום הכפורים שהאדם הוא במדרגת המלאך, יש לסלק את חטאו עד שיהיה כמו מלאך, ולכך ביום זה ראוי שיהיה קטרת זה לפני ולפנים, שאין מקום ראוי לבוא רק ביום הכפורים בלבד, ושם מכפר

גדול בשמים על חמרת מעשיו. (באדיבות 'מכון
חכמי ספרד' נתיבות)

ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אתה כאשר
קאה את הגוי אשר לפניכם. כי כל אשר יעשה
מכל התועבת האלה ונכרתו הנפשות העשת
מקרב עמם (יה כח-כט)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

אם יעברו ישראל על רצון ה' סופם שגם
הגוים יקיאום

נראה לי על פי מה שפרש הקול יעקב (ד"ה
זכרה) את הפסוק באיכה (א יז) 'צנה ה'
ליעקב סביביו צריו היתה ירושלם לנדה ביניהם'
ותמצית דבריו הקדושים, שהקדוש ברוך הוא
בחר בנו, והבדילנו מן התועים, ונתן לנו תורת
אמת ומצוות טובים, וכדי שנוכל לקיים מצוותיו,
נתן לנו צעה טובה שבל נתערב בגוים ונלמד
ממעשיהם, ולהזהר מפתן ומשמנן, הגם שהם
רוצים להתחתן בנו, אבל אנו מרחקים מהם.
ועתה בעוונותינו הרבים ירדנו עשר ירידות
שהם לא רצו להתקרב לנו עד שאנחנו היינו
לנדה ביניהם. וזהו 'צנה ה' ליעקב סביביו
צריו', פרוש, שאנו רחקנו עצמנו מהם, ועתה
היה להפך, שהם מדחין אותנו, ו'היתה ירושלם
לנדה ביניהם', עד כאן דבריו.

ובזה יש לפרש את פונת הקרא ו'לא תקיא
הארץ, הינו יושבי עמים אתכם, ולא
רצו להתחבר עמכם, 'כאשר קאה את הגוי
אשר לפניכם', דאיתם לא רציתם להתחבר
עמכם.

ומרעך לא תמן להעביר למלך (יה כא)

מדדשי התורה

רבי אנטילמה אשתרוק זצ"ל

המרכה בפשעו אינו ראוי לכפרה

בגמרא סנהדרין (סד:) מובא, אמר רב אחא
בריה דרבא העביר כל זרעו, פטור
(מסקילה), שנאמר "מזרעך" ולא כל זרעך.
וקשה, היאך יתכן שאם נתן למלך חלק מזרעו
יהיה חייב מיתה, ואם נתן את כל זרעו יהיה
פטור.

ויובן, בהקדים את דברי הגמרא (מכות ה:)
'הרגו אין נהרגים'. כלומר שעדים
שהעידו על אדם שעשה עון שחייב עליו מיתה,
ונגמר דינו על פיהם ולאחר מכן הזמו, הרי
הם חייבים במיתה שזממו להורגו, שנאמר
'ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו' (דברים
יט, טו), אך אם כבר נהרג אינם חייבים מיתה
משום שדורשים (מדרש אגדה שם) "כאשר זמם"
ולא כאשר עשה.

עוד מובא במשנה (סנהדרין מג:), 'כל המומתים
מתודים', כלומר, שלכל הרוגי בית דין
אומרים להם להתודות לפני מיתתם כדי
שמיתתם תהיה להם לכפרה, ולכן עדים זוממים
שכתוצאה מעדותם נגרמה מיתה לאדם שלא
כדין, וביותר מכוף, ידם היתה בראשונה להמיתו
שנאמר "יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו"
(שם יז, טז), ראוי הוא שלא תהיה להם כפרה,
ולכן אם כבר הרגו אותו אין נהרגים.

ומעתה, אדם שנתן חלק מזרעו למלך, וכפי
שנאמר "ומזרעך", עדין ראוי הוא
לכפרה על ידי שסוקלים אותו, אך אם הרבה
לפשע כל כך שנתן את כל זרעו למלך אינו
ראוי לכפרה ומן הראוי למנע ממנו את דרכי
התשובה, ולכן פטור מסקילה, ויענש בענש

בן דוד

רבי משה דויד' זצ"ל

ישראל נענשים ביסורים נוספים מלכד הגלות כדי שישבו למוטב

שמעתי מהרב הגאון בן ציון אברהם קואינגה (נר"ו) [יצ"ל] כשהיה בארצנו ארץ טובה יע"א, שדקדקו ו"ל דהנה ליה למימר וְתָקָא הָאֲרֶץ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר הִקְיָאָהּ יְגוֹ', כְּמוֹ שְׁנֵאמַר לְעִיל מַגִּיחַ וְתַטְמֵא הָאֲרֶץ אֶת יוֹשְׁבֵיהָ'.

אָלָּא פָּרְשׁוּ ו"ל עַל פִּי מִשָּׁל לְאִישׁ עֲשִׂיר שֶׁהֲכַנִּיס שְׂכִיר לְבֵיתוֹ לְשִׁמְשׁוֹ, וְהִיָּה אוֹתוֹ הַשְּׂכִיר מִתְעַצֵּל בְּמִלְאֲכָתוֹ, וּפְעַם אַחַת הָיוּ יוֹשְׁבֵינָן עַל הַשְּׁלַחָן וּבִקְשׁוּ מִים לְשִׁתוֹת, וְקָרְאוּ לְשְׂכִיר פְּעַם וּשְׁתִּים לְהֵבִיא לָהֶם מִים וְנִתְאַחַר מִלְּהֵבִיא, תִּכְף הַקֶּפֶיד הָעֲשִׂיר הַנִּזְכָּר, וְקָם וְלָקַח אֶת הַשְּׂכִיר הַהוּא מִיָּדוֹ, וּפְתַח אֶת הַדֶּלֶת וְשָׁלַח לְחוּץ לְעֵצְמוֹ, וְסָגַר הַדֶּלֶת וְחָזַר וְיָשַׁב עַל הַשְּׁלַחָן וְהִיָּה בְּנוֹ יוֹשֵׁב אֶצְלוֹ, וְרָאָה אֶת הַמַּעֲשֶׂה הַנִּזְכָּר. אַחַר כֵּן אָמַר לְבָנוּ שְׂעִמְד וְיִשְׁמַשׁ בְּבֵית, לְמֵאֵי דְבִינֵי בִינֵי שְׂיִמְצְאוּ שְׂכִיר אַחַר טוֹב תַּחֲתֵינוּ, וְגַם הֵבֵן הַנִּזְכָּר הִיָּה מִתְעַצֵּל בְּנִזְכָּר, וּפְעַם אַחַת הָיוּ יוֹשְׁבִים עַל הַשְּׁלַחָן, וְקָרְאוּ בּוֹ וְהִקְהוּ מִכּוֹת אֲכֻזְרִיּוֹת, אַז אוֹתוֹ הֵבֵן נַעֲשֶׂה שׁוֹאֵל, וְאָמַר לְאֲבִי מַדּוּעַ לֹא עֲשִׂיתָ בְּנִי בְּשְׂכִיר אֶלָּא דּוֹקָא פְּתַחַת הַדֶּלֶת וְשָׁלַחְתוֹ לְנַפְשׁוֹ, וְלִי אַתָּה מִכָּה הִיָּה לָךְ לְעֲשׂוֹת לִי כְּמוֹ שְׂעִשִׂיתָ לְשְׂכִיר, אַז אָמַר לוֹ אֲבִיו, בְּנִי, הַשְּׂכִיר הַהוּא הִיָּה אִישׁ זָר, וְלָכֵן אֵין אֲנִי מִכְרַח לְיִסְרוֹ וְלְהוֹכִיחוֹ, וְלָזֶה דִּי לִי שְׁשָׁלַחְתוֹ לְחוּץ, אֲכַל אַתָּה בְּנִי אֲשֶׁר כִּנְפָשִׁי, וְצָרִיךְ אֲנִי לְהוֹכִיחְךָ וְלְיִסְרְךָ לִילָךְ בְּדַרְכֵי יִשְׂרָאֵל, לָכֵן אֵין אֲנִי יָכוֹל לְשַׁלַּחְךָ לְחוּץ, עַכ"ל הַמִּשָּׁל.

והנמשל אֲנַחְנוּ עִם מַרְעִיתוֹ וְצִאֵן יְדוּ וְקָרוּיִים בְּנֵי הַמְּלָךְ, לָכֵן אִם אֲנַחְנוּ עוֹשִׂים עֲבֻרוֹת ח"ו, אֵין עוֹשֶׂה עִמָּנוּ כְּכֹל הַגּוֹיִים, שֶׁהֵם יָרִים שְׂמִשְׁלִיכֶם לְחוּץ וְיָדִים, אֶלָּא מִסָּר וּמוֹכִיחַ אוֹתָנוּ עַד שׁוֹבְנוּ לְמוֹטָב, ע"כ.

אִם כֵּן זֶה דִּיוֹק הַפְּתוּיב וְלֹא תִקְיָא הָאֲרֶץ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר הִקְיָאָהּ, רְצָה לומר אֵל תִּחְשְׁבוּ שְׂאֵם עֲשִׂיתֶם הַתּוֹעֵבוֹת הַנִּזְכָּרוֹת, שְׂאֲנִי מְשַׁלַּח אֶתְכֶם לְחוּץ דְּוִקָא כַּאֲשֶׁר שְׂאֵל בֵּן הַטַּפֵּשׁ הַנִּזְכָּר, אֶלָּא כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ ב"מ, דְּהֵינּוּ שְׂמַעֲנִישֶׁם עֲנֵשׁ אַחַר, עַד אֲשֶׁר יִמְנַעוּ מֵהֶם, לְפִיכֵךְ וְשִׁמְרַתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת וְגו'.

מנושאי הפרשה

פיוס השעיר שעלה בגורלו לעזאזל

רחובות הנהר

רבי זאב וולף טננבוים זצ"ל

פיוס השעירים שיתרצו ללכת לעזרה להטיל עליהם גורלות

וְלָקַח אֶת שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים וְהַעֲמִיד אֹתָם לִפְנֵי ה' פְּתַח אֹהֶל מוֹעֵד (טו ז). יֵשׁ לְהִבִּין מַדּוּעַ כְּתִיב כֵּאֵן גְּבֵי שְׂעִירִים וְלָקַח', וְגַבִּי פֶר אֲהֲרֹן וְהַקְרִיב', הִיָּוֹת שֶׁהַפְּנֹנָה שֶׁל וְהַקְרִיב' הוּא שְׂיִבִיאָהוּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד (כְּמוֹ שִׁפְרִישׁוֹ הַרַב"ע וְהַרַשְׁב"ם), וְגַם כֵּאֵן הִיָּה הַמַּצְנֶה לְהֵבִיא הַשְּׂעִירִים אֶל אֹהֶל מוֹעֵד, וְאִם כֵּן מַדּוּעַ לֹא נִאָּמַר בְּשִׁנְיָהֶם כְּסַגְנוֹן וְלִשׁוֹן אַחַד.

אכל

יִתְבַּאֵר בְּהַקְדָּם מֵאֲמָרָם (יִלְקוּט מַלְכִים א' רמז יח) שְׂאֵלֵיהוּ כַּאֲשֶׁר אָמַר לְנִבְיָאֵי הַבַּעַל בְּחֵרוֹ לָכֶם הַפֶּר הָאֶחָד וְעֲשׂוּ רֵאשׁוֹנָה, אָמַר לְהוֹ אֵלֵיהוּ בְּחֵרוֹ שְׁנֵי פָרִים מֵאֵם אַחַת הַגְּדֻלִים עַל אֲבוּס אַחַד וְהִטִּילוּ עֲלֵיהֶם גּוֹרְלוֹת, אַחַד לְשֵׁם וְאֶחָד לְבַעַל, וּפֶר שֶׁל אֵלֵיהוּ הִיָּה נִמְשָׁךְ אַחֲרָיו וְהוֹלָךְ, וְאוֹתוֹ הַפֶּר שְׂעֵלָה לְשֵׁם הַבַּעַל נִתְקַבְּצוּ כָּל אוֹתָן נִבְיָאֵי הַבַּעַל אֲרַבַּע מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים וּנְבִיאֵי הָאֲשֶׁרָה אֲרַבַּע מֵאוֹת וְכֻלָּם לֹא יָכְלוּ לְזוּז וּרְגִלְיוֹ מִן הָאֲרֶץ, עַד שְׂאָמַר לוֹ אֵלֵיהוּ כְּשֵׁם שְׂשֵׁם שְׁמַיִם מִתְקַדֵּשׁ עַל יְדֵי

מעלה לזה כמו לזה, ולכן לרמוז ששניהם במעלה אחד בשנה, אמר בשניהם והשעיר אשר 'עלה' עליו הגורל, לרמוז על מעלתם בשנה, שלשון עליה הוא מעלה וחישיבות.

חוט של חסד

רבי אליהו הפהן האייתמרי זצ"ל

פיוס השעיר לעזאזל שעל ידו נסתם פי השטן מלקטרג על ישראל

והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי לפני ה' לכפר עליו לשלח אותו לעזאזל המדבר (טו ט). נראה לפרש כענין שני פרים של אליהו, שהאחד שנפל לעבודה זרה לא היה רוצה להלף עד שיפיוסו אליהו וכו' (תנחומא מסעי ח), לכן צוה ה' בשעיר שנפל הגורל לעזאזל, שבהיות שנפל חלקו לעזאזל לא ירצה להלף כענין פר של אליהו, לכן אמר והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי לפני ה' שיצמידו אותו חי שם לפני ה', לכפר עליו, כלומר לפיוס עליו, ומלת לכפר מלשון 'אכפרה פניו' וכו' (בראשית לב כא), שיפיוסהו כדי לשלח אותו לעזאזל המדבר, משום שאם לא יפיוסוהו לא ירצה להלף בראות חברו שנפל חלקו לפני ה', לכן פיוסו אותו שגם הוא הולף לשם שמים, שבעבורו היה נמשך טוב לישראל, משום שעם עמו היו סותמין פי השטן מלקטרג על ישראל.

אבן שלמה

רבי שלמה זלמן ארנטייך זצ"ל

שלוח השעיר לעזאזל בפיוס דברים שעל ידו יתכפרו עונות בית ישראל

ונשא השעיר עליו את כל עונתם אל ארץ נזרה ושלח את השעיר במדבר (טז כב).

הפר שנפל בגורל לה', כף מתקדש על ידך שיתגלה שמעשיהם תהו והכל, שלא יהיה אפשר לרדת אש מן השמים ואז נתרצה, ענין שם.

כן הכא היות שלקח אותם להפיל גורל אחד לה' ואחד לעזאזל לא רצו לזוז ממקומם, כי כל אחד היה בספק שיפיל עליו הגורל לעזאזל, לכן היה צריך אהרן לפיוסם בדברים שגם על ידי זה השעיר אשר פל גורלו לעזאזל יתעבד מצות ה', ותבת 'ויקח' יתפרש על דרך מאמרם (ילקוט"ש פנחס רמז תשעו) 'ויקח את יהושע' (במדבר כו כב) לקחו בדברים והודיע מתן שכר פרוס ישראל לעולם הבא ע"ש. כן היה צריך לפיוסם שהיה אפשר להוליכם לעזרה להפיל עליהם גורלות.

חוט של חסד

רבי אליהו הפהן האייתמרי זצ"ל

מעלת שעיר לעזאזל כמו השעיר אשר עלה לה

והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגורל לה' ועשהו חטאת. והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי לפני ה' לכפר עליו לשלח אותו לעזאזל המדבר (טו ט-ו). קשה דהיה לו לומר אשר 'נפל' עליו הגורל, מאי אשר 'עלה'. אמנם נראה לפרש, בהיות שלכאורה משמע שהשעיר אשר עלה לה' היה לו יותר מעלה מהשעיר אשר הלף לעזאזל, אמנם אינו כן, והוא כענין שני פרים של אליהו שאמר לפר ההולף לעבודה זרה שהיה מפציר להלף וכו', כשם שמתקדש שמו והברך בזה שאני מקריב, כן מתקדש גם כן על ידך וכו', כלומר ומעלה אחד לשניהם.

גם כן בנדון זה, בהיות ששני השעירים הללו היו לתועלתם של ישראל, בנדאי שהיה

וכמו כן יש לומר דהשעיר שעלה לשם הזה רץ בשמחה להקרב, אבל השעיר שעלה לעזאזל לחלק הס"ם כמבאר ברמב"ן לא רצה ללכת, עד שלחש לו הפה גדול באזנו כשם שנתקדש שם שמים על ידי השעיר שעלה להשם, כמו כן יתקדש שם שמים על ידך ויתקפרו על ידך עונות בית ישראל, ואז נרצה השה ללכת לעזאזל.

וזה שאמר ושלח את השעיר במדבר כעין מה שכתב בזה הקדוש (ח"ג רה:): 'אבינו מת במדבר' במללא דפומא, עיי"ש. כמו כן כאן שלח את השעיר במללא דפומא, שדבר הפה גדול אליו כנ"ל.

ויש להבין דבפסוק קודם כבר כתיב 'ושלח ביד איש עתי המדברה' וימ"ת ה' 'ושלח', אמת דחז"ל בתורת פהנים וכיומא (ע"ט): דרשו המדברה המדברה במדבר לרבות נוב גבעון ושילה ובית עולמים, אבל אפתי ה' 'ושלח' נראה כמיתר. **ונראה** על פי מה שמצינו לחז"ל, שאמרו דהפר שלקח אליהו בהר הפקמל היה רץ אליו, והפר השני לא יכלו כל נביאי הבעל ארבע מאות וחסמים איש ועוד ארבע מאות נביאי אשירה להזיזו ממקומו כי לא רצה ללכת אצלם, עד שלחש לו אליהו באזנו כשם שיתקדש שם שמים על ידי הפר הנבחר לשמים, כך יתקדש שם שמים על ידך, ועם כל זה לא רצה ללכת עד שלקחו אליהו בידו ומסרו לנביאי הבעל.

מעשי צדיקים

ידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבכם לפני ה' וימתו (טז א)

ספר הרה"ק **האמרי חיים** זיע"א, שמעתי מאבי מזרי הרה"ק **האהבת ישראל** זיע"א, כי זקנו הרה"ק **הצמח צדיק** זיע"א, נוהג היה לעתים להכנס לבית המדרש לפנות בקר כשטליתו על כתפו, והיה מביט ובוחר בעיניו החודרות, את האברכים שעמדו סביבו.

ביום שהיה רואה שהם סלת נקיה, אברכים נלהבים לעבודת ה' אשר מצאו חן בעיניו, אמר, "היום אעבור בעצמי לפני התיבה", והאמרי חיים הפטיר וסיים, "והוא פרץ בתפלה לוקט".

שגור היה בפי האמרי חיים, "תפלתם של הצבור מקרינה על בעל התפלה, ותפלתו תלויה בתפלתם, כך היה שגור בפי הרה"ק הצמח צדיק, אם מאן דהוא מפקק בשעת

התפלה, הוא מחדיר בכף קרירות בבעל תפלה".

האמרי חיים רמז עג"ן זה בכתוב, 'אחרי מות שני בני אהרן בקרבכם לפני ה' וימתו', אם מות בני אהרן, הננים הם בבחינת מתים ואין להם חיות וחמימות, אזי 'בקרבכם לפני ה', רמז לבעל תפלה העומד לפני ה', וימתו, אף הוא בבחינת מת, כי העומדים בבית המדרש בקרירות, משפיעים מקרירותם גם עליו. (טרפי קודש)

והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו: (טז ו)

בימי בחרותו של **רבי שאול בראך** זצ"ל, בשנים בהן למד בישיבתו של רבו

בקהל רב הנה שפתי לא אכלא'. (סאול בחי
ה, הקדמה)

**ונתן את הקטרת על האש לפני ה' ונסה ענן הקטרת
את הכפכת אשר על העדות (טז יג)**

ספר הרה"ק **האמרי חיים** זיע"א. בין מנהגיו
הטמירים, רגיל היה הרה"ק **רבי ישראל
מרוזין** זיע"א לעשן הרבה מדי יום. בחשש
לבריאותו, נכנס אליו במורא בנו הרה"ק **רבי
דוד משה מטשורטקוב** זיע"א, או בנו הרה"ק
רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זיע"א, האמרי
חיים אמר שאינו זוכר מי מהם, ואמר בדחילו
ורחימו, "מדוע אבא מעשן כה הרבה, הרי
אין זה בריא עבורו".

השיב לו רבי ישראל, "לוי היית יודע מה
אני פועל בשאיפה אחת במקטרת,
היית עומד כל העת ושופך לתוכה עוד ועוד
טבק".

עבדה זו ספר האמרי חיים ליהודי שלא היה
חסיד ואף לא בר דעת גדול, שהבחין
כי הרבי מעשן ללא הרף, מסיים סיגריה
אחת, ומדליק מיד שניה. בתמימותו נכנס
אל הקדש פנימה, ושאל את הרבי מדוע
הוא מעשן כה הרבה, הלא אין הדבר בריא
והרופאים אומרים להמנע מהעשיון.

ראה האמרי חיים עם מי יש לו עסק, והשיב
לו בעבדה זו. משיצא הלה מן הקדש
פנימה, ספר בחוץ את אשר אמר לרבי, ואת
אשר שמע מהרבי בתגובה. (שרפי קודט)

באחת מנסיעותיו של הרה"ק **רבי יוסף ברוך
מניישטאט** זיע"א, הציטער יוד', לצאנז,

המהר"ם טיק זצ"ל, הגיעה לאזניו השמועה
שהרה"ק **הייטב לב** זיע"א שהיה אז רב
בסיגעט הסמוכה, נושא מדברותיו לפני
קהל עדתו בליל י"ג מדות, הוא נטל
רשות מרבו ונסע לסיגעט הסמוכה, לשמע
את דרשתו.

לימים ספר רבי שאול, שמאותה דרשה למד
פיצד ראוי לדרש, כל ימיו זכר
בפרוטרוט את אשר שמע בדרשה זו, שהיתה
מלאה במליצות ישר ודברי זכות על בני
ישראל, כל דבריו היו כלפי שמיא, למוד
זכות על ישראל.

אף אם ארע והזכיר דברי תוכחה במהלך
הדרשה, היה בוכה ומוכיח את עצמו
לבדו, שהוא האשם בכל זאת. כמה פעמים
הוא בכה ואמר, "רבוננו של עולם מה אתה
רוצה מבני ישראל המוסרים נפשם על קדוש
השם ודקדוקי המצוות".

כן היה תופס זקנו ואמר בלשונות של אש,
"עומד כאן לפניכם גוי מזדקן עם זקן
ארץ שמיימי לא קים מצוה, לא למד תורה
מיימי, והוא מלא עונות ופשעים, מדוע אני
עומד כאן ודורש דרשה זאת, כי אני כבר
טעמתי מכל העברות, מי שלא טעם מכל
העונות, אי אפשר לו להוכיח את העם, אם
אני באתי לשוב בתשובה, כלכם יכולים לשוב
בתשובה.

אחר המשיך ודרש, אמר דוד המלך עליו
השלום (תהלים מ ח), הנה באתי במגלת
ספר', כל המגלה של העברות כתוב עלי,
אכל מהיום ואילך, לעשות רצוןך אלקי
הפצתי, מהיום חפץ אני לעשות רצון
ה', לכן יש באפשרותי לעמוד ולהוכיח
את כלם, כמו שכתוב (סם), 'בשרתי צדק

לובליו וראש ישיבת חכמי לובלין, רבי מאיר שפירא זצ"ל. בראונו לסקר את היהדות האורתודוקסית, העלה העתונאי בפני רבי מאיר "עונות" שונים ומשנים המשיכים ליהדות האורתודוקסית, ובקש לקבל את תגובת הרב לדברים.

נענה לפתע רבי מאיר ושאל, "היכן מציינו בתורה לראשונה עתונאי", הנוכחים לא הבינו להיכן חותר הרב בשאלתו, ומה תשובה יש בה לצרף הענין, ורבי מאיר נענה ואמר, "המקור הוא בפרשת אחרי, בפסוק 'ושלח ביד איש עתי', 'עתי' הכונה לעתונאי".

"ומדוע נצרף לשלח את השעיר לעזאזל ודקא עם עתונאי", המשיך רבי מאיר והקשה, "מאחר וחז"ל אמרו שיש להתודות את כל העונות על ראש השעיר המשפלת, ועוון שלא התודו עליו אין השעיר מכפר.

מי הוא האיש שיזכר כל עון וכל חטא הכי קטן, לא יחסיר ולא ישכח, בעבור שהשעיר יכפר על הכל, לא היתה בררה אלא לקחת "עתונאי", חזקה עליו שלא יפספס שום חטא", תרץ רבי מאיר. (זכרון מאיר)

והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשתיכם (טז טט)

ספר המנחת הירושלמי הנודע, דוקטור נחום קוק, כי בין החולים הרבים שבהם טפל בימי חייו, היו הרב זליג ראובן בנגיס זצ"ל, מתנגד מובהק, שפנהו כראש בית הדין של 'העדה החרדית' בירושלים, וכן הרה"ק רבי אברהם זב טווערסקי זיע"א, הרבי מרחמסטריווקא.

הוא נגש עם הרה"ק רבי שלמה מראדומסק זיע"א בעל התפארת שלמה לקבל שלום מהרה"ק הדברי חיים מצאנז זיע"א, אף לתמיחתם לא יכלו להכנס.

שאל התפארת שלמה את רבי יוסף ברוך, "אם פתחו של הרב פתוה", כי פתח הדברי חיים מעולם לא היה סגור, "מדוע אין יכולים לגשת אל הקדש פנימה". השיבו הרבי מניישטאט, "הכי אין אתם יודעים כי בעת שהרב הקדוש מעשן מקטרתו, הוא מכוון הפונות אשר כון הכהן גדול בעת עבודת הקטרת ביום הכפורים". (יד מאור ושמש)

וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל (טז יז)

הענין אחד החסידים ושאל את רבו הרה"ק ישראל מסטאלין, הינוקא זיע"א, "מדוע לעתים קורה שמאן דהוא משיח את לבו לפני הרבי, אף אינו מקבל כל מענה".

ענה לו רבי ישראל קצרות, "בבית המקדש, כשהיה הכהן גדול נכנס ביום הכפורים לפני ולפנים, ושוטח בקשת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, לא היה שומע כל תשובה". לבסוף הוסיף הרבי, "אבל מי שצריך לשמע, כן שומע". (מאורי אש)

ושלח ביד איש עתי המדבנה (טז כא)

עתונאי ממערכת עתון אמריקאי בעל תפוצה רבה, הגיע לצרף ראיון אל רבה של

שאל אודות יראת השמים שבהם, ונמצאו גם כן שניהם מכוננים, אחר שאל האם האחד מופיע בלבוש חסידי יותר ממשנהו, והשיבו בחיוב.

הכריע רבי ישכר דב לבחר ברב המקפיד יותר על הלבוש הראוי, והוסיף שהדבר נרמז בתורה בפרשת אחרי מות, על הכתוב 'וכפר הכהן אשר ימשח אתו ואשר ימלא את ידו לכהן תחת אביו ולבש בגדי הַבַּד בגדי הקדש', מבאר רש"י ז"ל, 'לכהן תחת אביו', 'מלמד שאם בנו ממלא את מקומו, הוא קדם לכל אדם'.

דיק הרבי והקשה, "מדוע לא נתפרש באיזה פרט הוא ממלא את מקום אביו, אלא הדבר מבאר בהמשך הפסוק, 'ולבש בגדי הַבַּד בגדי הקדש', בשל העבדה שהוא ממשיך ללבש בגדיו על טהרת הקדש, הוא קדם לכל אדם למלא את מקום אביו. (אגרא דבי הילויל)

ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל (וי יג)

בהיותו משחר שלומם וטובתם של תלמידיו חכמים, עמד הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין זיע"א לימינם בעז ובתעצומות, והקפיד לבל יפגע חלילה מעמדם.

טוחט ובודק ממחה, ירא שמים מרבים, ותלמיד חכם מפלג היה רבי יצחק אייזיק גינזבורג ז"ל, נצר לדורי דורות של רבנים, מתלמידי הרה"ק החידושי הרי"ם זיע"א אשר העיד עליו גדולות ונצורות.

בהיותו אלמן כבר שלשים שנה, דברו בו נכבדות עם בת למשפחת בלאט,

בפרס יום הכפורים, בדק את מצבם של שני חולים אלה, ומצא כי הם חולים במדה כזו שאסור להם לצום, הוא נכנס אל הרב בנגיס, והחל רומז בעדינות ובזהירות, כי השנה עליו להיות מוכן לא לצום ביום הקדוש.

כאשר שמע הרב דברים אלה, פרץ בבכי נרגש והיה כלו נסער, "ראו מה עלה לי", נאנת, "שלא אוכל לקיים מצות בוראי ביום הגדול והקדוש הזה". ממשיך ומספר הרופא, "כאשר ראיתי כף, לא ידעתי לשת עצה בנפשי, איך למסר את ההודעה הדומה לרבי מרחמסטריווקא.

באתי אליו, ובמשנה זהירות החלתי מדבר במערפל על השאלה האם לצום או לא לצום", שמע הרבי את דברי ואמר, "אדוני הרופא, בעיניי כאלה אסור לגמגם, עליו להשמיע חות דעת ברורה".

"אמרתי לו את חות דעתי, כי אסור לו לצום, מיד לבשו פני הרבי ארשת שמחה ואמר, "מודה אני לרבונו של עולם, על שיש בדי לקים את המצוה של 'ונשמרתם מאד לנפשתיכם'". (אוצר מרגליות)

וכפר הכהן אשר ימשח אתו ואשר ימלא את ידו לכהן תחת אביו ולבש את בגדי הַבַּד בגדי הקדש (טז לב)

אנשי עיר שהתלבטו בענין הרבנות בעירם, הגיעו לפני הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א והציגו לפניו את שתי ההצעות העומדות על הפרק, הם לא ידעו במי לבחר, וקשתה עליהם ההכרעה בין המעמדים.

התענין רבי ישכר דב בענין ידיעת התורה של השנים, ונמצא ששניהם שווים.

וראש הקהל נתן הסכמתו למוני. מאז הפך רבי יצחק אייזיק לאחד מעמודי התווך של הכשרות בעיר הגדולה, ואף פרנסתו היתה מצוינה בשפע. (הסבא קדישא מראדזימין ח"ב עמ' טל"ה)

איט איט אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אפי ה' (יח ו)

בעודו צעיר לימים, התייתם הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א מאביו הקדוש הרה"ק רבי בערצ'י מנדבורנא זיע"א, שעלה בסערה השמימה לכפר על בני דורו ועצר את המגפה שהשתוללה במחזור.

מאז התגדל והתחנך על ברפי דודו זקנו, הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א, אשר לקחו לו לבן ושומר עליו כעל בבת עינו, ממנו שאב את תורתו ודרכיו הקדושות בעבודת הבורא יתברך.

כבר בימי ילדותו, שמר רבי מרדכי בכל משמר להתנהג מתוך מסירות נפש בקדושה ובטהרה בכל רמ"ח אבריו ושק"ה גידיו, ושלא להסיח דעת מהקב"ה, כשהפסוק 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהילים טז ח) במחשבתו, במשך כל שעות היום והלילה.

לימים העיד רבי מרדכי על עצמו, "הגם ששהיתי זמן רב בבית דודי, רבי מאיר מפרמישלאן, כמעט ולא הכרתי את הרבנית, על אף שהיא היתה מביאה לי מדי יום ביומו לאכל ולשתות". (תולדות רבי מאיר לפרעמישלאנער)

אולם בהיותה בת שבע עשרה שנה, חששה והלכה לשאל פי הרבי הקדוש מראדזימין, אשר סמך ידיו על השדוף, והאציל עליה ברפת קדשו, כי תזכה לזרע של קימא, ולפרנסה ברוח.

כל ימיה התדפקה על דלתות הצדיקים, לבקש על בעלה שהיה קשיש ממנה שיזכה לאריכות ימים ושנים.

לפרנסתו, שמש רבי יצחק אייזיק פשוט ובודק בכפר ליד וורשה, אך לרגל ענים ומרודם של בני הכפר, לא הביאו אליו לשחיטה במשך שנה תמימה כי אם שני אנשים, כמובן שלא היה בכך מקור לפרנסה.

במר לבו שפך שיחו לפני רבי יעקב אריה, וישאל לפניו שמה ישנה מקומו ויחפש לו מעמד של שוחט בעיר גדולה, נענה הרבי, "בל תדאג, השאר במקומך ומהערים רוצו לשחט אצלך", הדבר נשמע רחוק מהמציאות, כי מה להם ליושבי הערים לחפש את מלאכת השחיטה דוקא אצלו, הוא התחזק באמונת צדיקים, והאמין בד' ובמשה עבדו.

בעבר זמן קצר גזרה הממשלה והטילה מס גבוה על כל אזו הנשחט בעיר, מאחר והגזרה לא היתה אלא בעיר ולא על הכפרים, באו הכל אל רבי יצחק אייזיק הדר בכפר לשחט אצלו, ויהי לפלא.

מאחר יותר עלתה מעמדו לכהן פשוט דמתא בנורשה, ראש הקהל שהיה נגיד וחסיד מפרסם, לא הסכים עם הצעת המוני, אז התערב הרבי מראדזימין והעיד כי רבי יצחק אייזיק הוא תלמיד חכם ירא ושלם וראוי לכהן פשוט בעיר הגדולה,

וְאֵל אִשֶּׁת עֲמִיתָךְ לֹא תִתֵּן שִׁכְבֹּתָךְ לְזָרַע לְטַמְאָה בָּהּ
(יה ט)

סוחר נכבד מעשירי המבורג, הפליג בספינה למרחקים לצרכי מסחרו בלונת רעהו, בלב ים נתפסו עם ספינתם בידי פיראטים ממדינת אלג'יר, רכושם החרם, והם העמדו למכירה בשוק העבדים.

האדון שרכש את שניהם, נתן לכל אחד כבדת ארץ לחרשה ולזרעה, וחק וזמן נתן להם, שיגמרו מלאכתם בזמן מגבל, אם ישנו תפקידם ולא ישלימו עבודתם, אחת דתם להמית בשחיטה, כך היה החק המקבל במדינה זו.

הסוחר שהיה ענוג ורף, לא הספין לעבד בעבודת שדה, כי מימיו לא נסה באלה. כעס עליו אדונו, והוציא לשפך דמו אל הסלע. משראה כי שכח לקחת עמו ספין השחיטה, קשרו לאילו, והלך לביתו להביא ספין.

בתוך כך קרב אליו בחשאי רעו השבוי, לדבר עמו טרם ימות, הסוחר התחנן שלכל הפחות יביאהו לקבורה, והוא הבטיחו על הדבר על אף הסקנה, ונפרד מאתו מתוך בכי מר.

הסוחר הכבול עמד והעתיר בתחנונים בזכרו כי 'אפלו חרב חדה' וכו', 'אל תיאש' (ברכות י.), אך הכי והכי עבר במקום אדון אחר עם עבד כושי, שקנה גם אותו מאבן המקח, שאלו שיודיעהו מי קשרו פה, ויספר לו הסוחר כי לא הצליח למלאכה, כי איש ענוג הוא, והיה עד שגשבה סוחר גדול ומצליח.

בחסדי שמים, נשא הסוחר חן בעיני האדון הלז, הוא התירו מקשריו ובמקומו

קשר את עבדו הכושי, נטלו עמו, והמשיך בדרך. אחר זמן קצר בא האדון עם ספינו, כאשר אף קרב אליו, קפץ עליו באכזריות נוראה, מבלי הבט אם עבדו הוא, וישחטו כמשפטו.

החבר שמר הבטחתו, באישון לילה הגיע אל הסלע וראה את המת מטל ארצה ודמו שותת, באפלת הלילה קבר את ידידו הקרוב ושתפו לצרה, כשדמעות מכסות את עיניו, מבלי לראות את מי הוא קובר.

מאותו היום הבין החבר כי אם ישאר במקום, גורלו עשוי להיות כידידו, והסיק כי אם תפץ חיים הוא, עליו להקדים ולעזב את אדונו, כעבר זמן ונתגלגלה לידו שעת הכשר, ועלה בידיו להמלט משביו. הוא שב להמבורג, וספר את אשר עבר עליהם לפני רב העיר, **רבי יצחק הלוי הורביץ מהמבורג** זצ"ל.

הרב נשא ונתן בעדות הידיד עם בית דינו וגאוגי ארץ, ויצא הפסק על דעת כלם כי האשה מתגרת להנשא לאחר ללא פקפוק. בהיותה עשירה מפלגת מהכספים הרבים שהותיר בעלה, נשתדכה במהרה עם אחד משועי העיר, אחר שנות עגינותה הרבות.

הרב עשירותם, פרסמו מודעות בדבר הנשואין הקרובים בעתונים בדרך חורי הארץ, הסוחר שהיה בחזקת מת, התגלגל אז לארצות הברית ויהי לעשיר גדול, בראותו את המודעה בעתון, הבין כי אשתו התרה להנשא ויצר לו הדבר.

הסוחר לא התמהמה, הגיח בארצות הברית את כל הונו, ומהר לצאת במהירות להמבורג, אליה הגיע בליל חתנת אשתו.

מהיצרנים. אחר מספר ימי נסיעה הגיע למחוז חפצו, הסתובב בין המתפרות, התמקח עם בעלי המלאכה, ורכש מלאי נכבד של מוצרי הלבשה במחיר מצוין, אז עמד לשוב לביתו.

בחפושיו אחר עגלון שיסיעהו לביתו עם כל הסחורה, מצא עגלון גוי שאמר, "ביתי שוכן על אם הדרך לעיר מגוריך, נעצר בו למנוחת לילה, ועם בקר נמשיך לביתך", הצעתו נשמעה טובה, והסוחר יצא עמו לדרך הארצה.

על אם הדרך החל לרדת שלג כבד, הסוס נדרש למאמץ רב כדי להתקדם בשלג, והדרך אל בית העגלון ארצה זמן כפול מהצפוי. עם שחר, התברר כי במהלך הלילה בו הניח את עצמותיו על מטה נחה בבית העגלון, הוסיף מזג האויר לסער והציאה להמשך הדרך הייתה מסכנת עד בלתי אפשרית.

היה זה יום ששי, והסוחר ידע כי אם לא תשקט סופת השלגים בשעות הקרובות, יאלץ לדחות את המשך הנסיעה עד לאחר השבת. השעות נקפו, השלג הכבד הוסיף להערים, ולבו של סוחר הבגדים נחמץ מהמחשבה, כי יהיה עליו לבלות את השבת הקרובה הרחק ממשפחתו, מנתק מסביבה יהודית, ובביתו של גוי.

ברכה אחרת לא עמדה לפניו, מזג האויר הסוער והשלג שגבה והלך, הקפואו לחלוטין כל מחשבה על המשך נסיעה. בהתקרב השבת, החל הסוחר מתכונן לקראתה, החליף בגדיו, והתכנס בקרן זוית לתפלת מנחה.

הוא בא מיד לבית רבי יצחק הלוי, זעק מרה, וספר כל אשר עבר עליו באותו היום בו קשרוהו לאילו, בהמתנה לשחיטתו.

מיד הודיע רבי יצחק לאשה את הדרך, הודה לה אלקי השמים שגלגל הדרך וסיע בידי הסוחר לשוב להמבורג טרם יצא מכשול מתחת ידו, והסוחר בא לביתו בשלום. (סמן הטוב אות קסה)

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתֵּי לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת מַחְקוֹת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיכֶם וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (יה ל)

ספר הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א. בעיר פלונית נשא זוג צעיר, וכעבר קשנה נולד להם ילד, אולם אז ארע דבר לא צפוי, שבועות מספר לאחר לידת הילד, נטשה האם הצעירה את ביתה, ונעלמה כאלו בלעתה האדמה.

האב הטרי הכה בהלם, הכל השתתפו בצערו ונרתמו לסייע לו בחפושיו אחר אשתו הנעלמת, אף כל החפושים לא הניבו תוצאות, גם הברורים המקיפים שנעשו בגסיון להבין איך ומדוע ובעקר לאן נעלמה, לא הובילו לקצה חוט.

התנוק הקטן גדל יתום מאמו, לאחר שהתבגר והקים את ביתו, פתח חנות הלבשה ממנה התפרנס בכבוד, תחלה קנה בגדים מידי ספקים שרכשו אותם מהיצרנים, אחר תקופה הגיע למסקנה כי במאמץ לא גדול יוכל לחסוך בהוצאות ולהגדיל את רוחויו.

החליט אפוא להגיע בעצמו למתפרות בהן יצרו הבגדים, ולרכש אותם הישר

אבות וגדלו בעולמות רחוקים, הראשון כיהודי, והשני כמו גוי.

למחרת בבקר בשעה שהסוחר התפלל שחרית של שבת, נשמעו לפתע זעקות שבר, "אמי מתה, אמי מתה", זעק העגלון שגלה את אמו שזכתת במטתה ללא רוח חיים.

לאחר שהתעשת העגלון מההלם על מות אמו, החל להביע צער על הכמר המקומי, הנוהג לגבות תשלום מפקע עבור קבורה. הסוחר מהר להרגיע את אחיו למחצה, "אמנו יהודיה היא, אף אתה יהודי, מחור נביא אותה למנוחה בבית הקברות היהודי הקרוב", פסק.

למחרת השבת, הובאה האשה לקבר ישראל באחד הכפרים הסמוכים. "הביטו וראו, מה גדול ורב כחה של מצוה", סיים רבי צבי אלימלך את ספורו.

"אשה" זו נטשה את בעלה, התאכזרה אל הנולד לה, הפנתה ערף לאלקיה, וחייתה שנים ארוכות בחטא. בכל זאת הוסיפה לדבק במצוה אחת בלבד, הדלקת נרות שבת, בזכותה זכתה רגע לפני מותה להתקרב אל ה' ותברך, ולהטמן למנוחת עולמים בקבר ישראל". (תולדות רבי צבי אלימלך מדינוב פרק יא)

לפתע התקשה להאמין למראה עיניו, העגלון היה רוק וחי בבית אמו, כמחצית השעה לפני שקיעת החמה, העמידה האם שגי נרות על השלחן והדליקתם, כסתה עיניה בכפות ידיה, ומלמלה במשך דקה ארפה.

הסוחר המשתאה המתין עד שתסיים, אז החל לבקר את פשו הענין, מה מביא אשה לא יהודיה להדליק נרות שבת. אם העגלון בחרה אותו במבטחה, ולא מהרה לענות, "מהיכן אתה", החזירה לו בשאלה.

נקב הסוחר בשם עירו, ופתאום נצת זיק בעיניה, "האם מכיר הנך את פלוני ואת אלמוני", שאלה, והזכירה שמות של אנשים שונים מוטיקי הקהלה היהודית בעירו, "ודאי שהנני מכירם", ענה הסוחר בפליאה גוברת.

"אני באה משם", ענתה בקול רפה, והחלה לגולל ספור חיים עגום שחטאים וצרות משמשים בו בערבוביה. ברגע מסים פלט הסוחר לפי תמו את שמו ואת שם אביו, חורו עמוק הציף את פני האשה, והיא נראתה קרובה לעלפון.

"אם כף", רעד קולה, "בני אתה, בני". נקל לשער את הטלטלה הנפשית העזה שפקדה במהלך השעות הבאות את האם ושני בניה, הסוחר והעגלון שנולדו משני

מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב והלמדניו

אריה לייביש אב"ד ווישניצע זצ"ל, פי הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א התבטא בחשיבות

כתב הרה"ק רבי משולם פייביש מברעזאן זיע"א. "שמעתי ממורי הקדוש רבי יהודה

מלוה מלכה

זכור לטוב, ולא היה לו פח לתקן ולברר שיתגלה לו אותו חלק אליהו שלו, מחמת גדלו ורום מעלתו, לכן לא היה לו גלוי אליהו. (שפת אמת מבנערזאן פ' מסות)

ספר הרה"ק **רבי יצחק מסטיטשין** זיע"א. פעם הגיע הרה"ק **הבעל שם טוב** זיע"א לעיר דוקלא, וכאשר נסע משם, רדפה אחרי עגלתו מרכבה בה נסע אדם חשוב מתושבי העיר, ר' יעקב גולדהמר ז"ל, וזעק לעגלון של הבעל שם טוב שיעצר.

משנענה לו העגלון ועצר, נגש ר' יעקב אל הבעל שם טוב, ואמר שיש לו בקשה מיחדת שעדין לא הספיק להשמיעה באזני הבעל שם טוב, בהיותו בדוקלא.

"מאחר ויש לו בן שאינו הולך בדרך הישר, הוא מבקש מהבעל שם טוב שיעתיר עבורו שבנו זה יסתלק מן העולם". צחק הבעל שם טוב ואמר, "מבנך זה, עוד יצאו דורות גדולים".

לימים נעשה הרה"ק **רבי נפתלי מרופשיץ** זיע"א, חתן של אותו בן שנקרא בשם רבי צבי הירש גולדהמר.

אמר רבי יצחק מסטיטשין, בודאי ראה הבעל שם טוב ברוח קדשו את דורותיו של הרבי מרופשיץ, הלא הם זקני הרה"ק **רבי אלעזר מדזיקוב** זיע"א והרה"ק **רבי משה מרוזודוב** זיע"א, ויתר הצאצאים הקדושים. (החכמה מא"ן)

אחד מיושבי בית מדרשו, כי הוא בעל גלוי אליהו זכור לטוב.

פנה אליו אחד והקשה, כיצד יתכן הדבר, הלא בעל האבן עזרא זצ"ל כתב בספרו, כי לא יתכן שיהיה גמינו גלוי אליהו, כבוד מעלתכם בודאי יסכים עמי, שה'אבן עזרא' היה גדול מאיש זה, שהרבי אומר אודותיו שהוא בעל גלוי אליהו.

השיב רבי אלימלך הקדוש, "אמת כן הדבר כאשר אמרתי, ואקדים לך הקדמה. אמרו חז"ל שאלהו הוא מלאך הגרית, ואיתא (ברכות ד:) שאלהו שט את העולם בארבע טיסות, כיצד יתכן שהוא יהיה בשעת כל מילה בעולם, הלא באותו הזמן שמברכים כאן על המילה, מברכים עליה גם בקצה העולם, כיצד יש באפשרותו להיות בשני מקומות יחד.

אלא אומר לך הענין, על ידי שהחזיר אליהו את כל ישראל בתשובה ואמר 'ה' הוא האלקים' (מלכים א' יח ט), זכה לנשמה כוללת של כל ישראל. בשעת הכנסת הילדים בגריתו של אברהם אבינו עליו השלום, מתנוצץ ומתגלה בילד חלק אחד מנשמת אליהו, וכך אחד נוטל לפי חלקו ושרשו.

אחרי כן כשנתגדל הנמול והולך בדרך הטוב, מתגלה לו אותו חלק אליהו הטמון בקרבו. האיש היושב אצלי שאני אומר שיש לו גלוי אליהו, אין לו אלא חלק קטן באליהו, לכן לפי הטבת מעשיו, זכה ונתגלה בו חלקו הקטן שהיה לו.

לעמת זאת בקרבו של ה'אבן עזרא', טמון היה חלק גדול באליהו הנביא

מילין קירין והודשים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצרא שליט"א

מִי־הָתָא

חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאִוּרֵי־תָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

להכיר ניסי ה' שבטבע

תכלית ההלל היא להלל על הניסים היוצאים מטבעו של עולם, אך היות ותכלית ניסים אלו היא הידיעה שבכל הנסתר בטבע ישנה הנהגה אלוקית בהשגחה פרטית, נמצא כי המהלל רק על הנסים הגלויים מחרף ומגדף כי אינו מכיר בנסים הנעשים בהנהגה הטבעית, ועל האדם לדעת כי גם כל מקריו ומאורעותיו בכל יום ובכל רגע אף הם בכח האלוקי הנסתר בהם. ולכן בכל יום מודים ומשבחים על הנסים שבטבע, כמו "יוצר אור ובורא חושך", ואילו ההילול על הנסים הגלויים נתקן רק בימים מיוחדים שבהם היה התגלות נסים אלו, אך לא בכל יום.

כשמודה בניסים הנסתרים שבבריאה

מוכיח כי רק ה' הוא הנותן כח לעשות חיל

וכן הם ממש דברי **מרן הכתב סופר ע"ה** (דרשות לשבת הגדול תר"י) ונביא מלשונו: דהנה הלל שאנו אומרים מיוסד ומתוקן על הניסים שעשה ה' לנו בצאתנו ממצרים ובקריעת ים סוף, והם המה ניסים שלא בטבע. אבל באמת אנו צריכים להודות לה' גם על כל תגמולוהי שעושה לנו בכל יום בדרך הטבע, שהוא זן ומפרנס ומכלכל אותנו ומכין לנו כל הצטרכותנו, ולא נחשוב כי בכוחינו ועוצם ידינו עשינו את החיל הזה, כדכתיב (דברים ח יח) 'וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל'. ויתבונן האדם כי לא לחכמים לחם ולא לנבונים עושר, וכמה יגיעות וטרחות טרחו בני אדם ולא עלתה בידיהם, כי 'ה' מוריש ומעשיר' (שמואל א' ב ז) והכל בידי שמים.

ולהיות כי כן, צריכים אנו לשבח את ה' ולהודות לשמו הגדול על חסדו שבכל יום עמנו, וכן אנו אומרים בברכת ההודאה 'ועל נסיון שבכל יום עמנו' וכו'. ומי שמודה לה'

ובני ישראל הלכו בניבשה בתוך הים (יד כט). בכדי לבוא לביאור הכתוב נקדים תחילה להבין מה שאמרו בגמרא (שבת קיח): 'הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף'. ותמוה, מה פגם בזה, הלא איתא בחז"ל (שיה"ש" ב ב): ר' שמואל משום ר' חנינא, כל קילוס וקילוס ישראל מקלסין להקב"ה הקדוש ברוך הוא יושב ביניהם הדא הוא דכתיב (תהלים כב ד) 'ואתה קדוש יושב תהלות ישראל', שבשעה שישראל אומרים הילולים שורה עליהם שכינה.

שני סוגי הנהגות בבריאה ותכליתם

מבאר **המשך חכמה ע"ה** (בחוקותי ד"ה ונתתי) שינסנ שתי הנהגות בהם מנהיג בורא עולם את עולמו. ישנה הנהגה ניסית מעל סדר העולם, ויש הנהגה בדרך הטבע. אמנם הקב"ה משדד הטבע אך הנהגה אינה התכלית, רק באם ילמד מזה האדם לשאר הנהגת העולם ויבין כי כל אשר קורה ואשר נראה כטבע אינו אלא בהשגחה פרטית, ואף הטבע כולו מונהג בהנהגה אלוקית אלא שנסתרת בטבע, כמו שאמרו המקובלים 'הטבע' גימטריא 'אלקים'. וזאת היא התכלית של כל הנהגה הניסית, ללמד על הנהגה הטבעית שאף היא בהנהגה אלוקית וניסית, וכאשר האריך בזה הרמב"ן (לעיל יג טז): ומן הניסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בניסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם.

האומר הלל בכל יום מכיר בניסים הגלויים

ומכחיש את הניסים הנסתרים בטבע

לפיכך הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף, כי

שחושב עצמו לראוי לנסים מעל דרך הטבע, 'הרי זה מחרף ומגדף', כי כשמתגאה וחושב כי כוחו גדול כל כך, נמצא מחרף ומגדף, שהרי על בעל הגאווה נאמר (סוטה ה.) אני אני והוא יכולין לדור בעולם שמסלק רגלי השכינה.

ביאה שבימי יהושע - הנהגה ניסית ובימי עזרא הנהגה טבעית

בכך ביאר הרה"צ ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א (לקט אמרים ח"א עמ' נח) מה שאמרו חז"ל (ברכות ד.) 'ראויים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון אלא שגרם החטא'. ופירש רש"י: 'אלא שגרם החטא' ולא הלכו אלא ברשות כורש, וכל ימי מלכי פרס נשתעבדו להם, לכורש ולאחשורוש ולדריוש האחרון. כי ההנהגה בימי יהושע היתה הנהגה ניסית - העברת הירדן, הפלת חומת יריחו, העמדת השמש והירח. וביאה השניה בימי עזרא היתה הנהגה על פי הטבע ברשות כורש. וידוע שהשפעה על סוג הנהגת הדור נמשכת מהצדיק כמובא **מהבעל שם טוב ע"ה** על מאמר חז"ל (שם יז): 'כל העולם כולו ניזונין בשביל חנינה בני', 'בשביל' מלשון דרך ושביל, שכל העולם ניזון מאותו שביל השפעה היורד עבור צדיק הדור. ולכן הביאה הראשונה שהיתה בדרך ניסית נקראה על שמו של המנהיג 'היושע'. וביאה הנקראת על שם עזרא טבעית נקראת על שם עזרא.

הנהגה בימי יהושע והנהגה בימי עזרא חד הם בפנימיותם

ועל פי האמור, שבאמת שני סוגי הנהגות אלו אחד הם, דהיינו, שבתוך הטבע גם נעשים ניסים רק שנסתרים הם, מובן מה שהובא משמו של **הגאון מוילנא ע"ה** ש'עזרא ונחמיה' בגימטריא 'היושע', כלומר, אמנם כלפי חוץ היה נראה כי נקראת ביאה שניה על שם עזרא, דהיינו שהייתה בהנהגה טבעית בדרך של צדיק הדור שהוא עזרא. אך בפנימיותם אחד הם, ועזרא בשמו הוא כמו יהושע. שגם בטבע נעשים ניסים מעל טבעו ודרכו של עולם רק שנסתרים הם מאיתנו, אבל באמת חד הם.

רק על הנסים עשה איתנו ביציאת מצרים שהיה שלא בטבע, ומורה בזה כי אינו מכיר 'חסד אל-כל היום' (תהלים נב ג), ואמרו יאמר כוחי ועוצם ידי עשה לי אתה החיל הזה, ובהו כופר בהשגחת ה' והוא מחרף ומגדף. וזהו שאמרו חז"ל 'הקורא הלל בכל יום' שאינו אומר רק הלל המתוקן על ניסי מצרים שהם חוץ לטבע ואינו מוסיף לשבח על הטוב שבכל יום עמנו, 'הרי זה מחרף ומגדף'.

בני ישראל הכירו כי ניסי היבשה והטבע הם כמו ניסי קריעת הים

ובזה אמרתי לפרשמה שדיבר בקדשו הרה"ק **בעל הנועים אלימלך ע"ה** (ליקוטי שושנה ד"ה א"י ע"ד שפירשתי ובני): **'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים'**. דהנה ישראל בשעת קריעת ים סוף ראו נפלאותיו יתברך שמו ורוממותו וגדולתו. יש צדיקים שהולכים תמיד בדביקות ולבם תמיד ברוממות אל ובגדולתו אף שלא בשעת קריעת ים סוף, שגם ביבשה רואין נפלאותיו איך הם עד אין קץ וערך בכל דבר ודבר הנמצא בעולם. וזהו הפירוש **'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים'**, פירוש שביבשה הלכו בזה הרוממות אל כמו בים. וזהו 'הפך ים ליבשה' (תהלים סו ו), שהצדיק הנסים והנפלאות הנראין בים, הוא רואה ביבשה לאשר הולך תמיד ברוממותו אל וגדולתו יתברך שמו. ע"כ לשונו הקדוש.

ניתן לומר כי אלו שני סוגי הנהגות האמורים, 'שנה הנהגה ניסית כמו ניסי קריעת ים סוף ודומיהם, והוא בבחינת 'בתוך הים', אך הצדיק לוקח הנהגה זו ורואה אותה גם בהנהגה הטבעית 'ביבשה', שכל הנעשה עמו ואשר נראה כי בדרך הטבע הוא, הרי זו רק מכוח ההשגחה הפרטית הנסתרת בכל פעולה ודבר הנמצא בעולם.

כאשר מתגאה וחושב כי ראוי להנהגה ניסית הרי זה מחרף ומגדף

יתכן להוסיף בזה, כי הנסים שנעשים מעל דרך הטבע הם כאשר ישראל ראויים לכך, אך כאשר אינם ראויים הם נעשים באופן נסתר. ומשכך, 'הקורא הלל בכל יום'

מִלְתָּא דְפִלְיָאָה

השפעת פרנסה בשביעי של פסח

כבר אמרנו שפסח זמן מסוגל להשפעת הפרנסה, ובפרט ביום שביעי של פסח תוספת סגולה יש בו לקבל שפע פרנסה מידו הפתוחה והמלאה. וכך דרש הרה"ק **רבי צבי הירש מוידויטשוב ע"ה**, על הכתוב שנאמר בענין שביעי של פסח (שמות יב טז) 'אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם', והוא רמז שביום זה 'הוא לבדו' הקב"ה 'יעשה לכם' כפי הצריך לכם למלאכת אוכל נפש. הוסיף עליו הרה"ק בעל בני יששכר ע"ה, שהרי אמרו חז"ל (פסחים קיא.) 'קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף', וביום זה שנבקע בו ים סוף בודאי הוא מסוגל גם להשפעת מזונות ופרנסה.

ברזא דאז"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

ה' ימלוך לעולם ועד - התגלות שם הרחמים בעת הגאולה

איתא באמרי נועם (בשלח אות כה) בשם מדרש, שכיון שאמר הקב"ה למשה רבינו 'ואתה הרם את מטך', באותה שעה אמרו בני ישראל 'ה' ימלוך לעולם ועד'. ולכאורה דברי המדרש הם תמוהים כמדרש פליאה, מה ענין הרמת המטה לאמירת 'ה' ימלוך לעולם ועד'.

ויש לפרש דברי המדרש, על פי דאיתא שיש לבושים המכסים לשם הוי"ה, ולבושים אלו חוצצים ומבדילים בין שם הוי"ה לנבראים, אבל לעתיד לבוא יתגלה שם הוי"ה בלי שום לבוש המסתיר, וכמו שדרשו בתיקוני זוהר (טו). על הכתוב (ישעיה ל כ) 'ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך', שלעתיד לבוא יתפשט שם הוי"ה מכל הכנויים שלו שהם שמות כוז"ו במוכס"ז ומצפ"ץ, ויזכו לראותו בהתגלות כמו שכתוב (שם נב ח) 'כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון', [וזהו שפירש רש"י (שם ל כ) 'ולא יכנף לא יתכסה ממך בכנף בגדיו'].

והנה בכתבי האר"י (פרע"ח שער הברכות פ"ז) נוסף עוד לבוש לשם הוי"ה והוא שם טדה"ד, וביאור כינויים אלו הוא כי שם טדה"ד הם האותיות הקודמות לאותיות שם הוי"ה, ואותיות שם כוז"ו הן המאוחרות לשם הוי"ה, ושם מצפ"ץ הוא חילופי אותיות הוי"ה בא"ת ב"ש, ושמות אלו הם לבושי שם הוי"ה המכסים עליו. [ושם במוכס"ז הוא לבוש לשם אלהים מאחריו].

ההקדמה לקרי"ס על ידי סילוק לבושי השם ובוזה יבוארו דברי המדרש הנ"ל, שבקריעת ים סוף אמר הקב"ה למשה 'הרם את מטך', ו'מטך' נוטריקון מצפ"ץ טדה"ד כוז"ו, שלושת לבושי שם הוי"ה, והיה הציווי למשה שיסלק את הלבושים המכסים ויתגלה שם הוי"ה, כי בגלות מצרים הייתה ההנהגה בהסתר, ועתה בקריעת ים סוף

זיווגו של אדם כקריעת ים סוף

התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום (יד יג).

מפסוק זה רמז החיד"א ע"ה בספרו לחם מן השמים (בשלח אות ח) את שאמרו חז"ל (סוטה ב). קשה זיווגו של אדם לפני המקום כקריעת ים סוף. דמה שאמרה תורה 'התיצבו' עולה בגימטריא 'חתן כלה', לומר שזיווגם של חתן וכלה דומה לקריעת ים סוף. [ועוד פירש החיד"א שלפיכך נרמז ענין חתן וכלה קודם קריעת ים סוף, לומר שזכו לקריעת ים סוף בזכות מתן תורה שבהם נמשלו הקב"ה וכנסת ישראל לחתן וכלה].

בשידוכים נגלה ביותר ישועת ה'

ועל עניין השידוכים נאמר 'התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום' כי אכן השידוכים הם מאת ה' ללא התערבות מעשה אנוש ותחבולותיו, כפי שפירש הגאון מוילנא ע"ה בספרו יהל אור על זוהר (פקודי רנה). את הפסוק (תהלים קכז א) 'אם ה' לא יבנה בית שווא עמלו בוניו בו', 'בית' הוא השידוך להקמת בית יהודי, ואם לא יצא השידוך מאת ה', לשווא יתייעגו העוסקים בו כי לא יצא אל הפועל.

וכן אומרים בשם החזון איש ע"ה שאף שבזמנינו יש הסתר פנים והנהגת הבורא נסתרת בעולמו, מכל מקום בשידוך נגלית ההנהגה, ואפשר לראות בעין בשר הכיצד מתגלגל השידוך על ידי ההשגחה העליונה.

ואפשר למצוא סמך לדבר בגמרא (מו"ק יח:): מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים מה' אשה לאיש, מן התורה דכתיב (בראשית כד נ) 'ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר', מן הנביאים דכתיב (שופטים יד ד) 'ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא', מן הכתובים דכתיב (משלי יט ד) 'בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת'. ואף שבוודאי כל מאורעותינו נגזרים מאת ה', אבל בעניני זיווגים אפשר להכיר בכך במוחש כי מה' יצא הדבר.

המשך בעמוד הבא

קריעת הים בזכות אברהם אבינו ויוסף הצדיק

במעמד קריעת ים סוף זכו בני ישראל להיכנס בגדר הקדושה, כמו שכתוב (תהלים קיד א-ג) 'בצאת ישראל ממצרים וגו', היתה יהודה לקדשו וגו', הים ראה וינס' וגו', ומצינו במדרש דעות חלוקות אם מכוחו של אברהם אבינו זכינו לקריעת ים סוף, או בזכותו של יוסף הצדיק.

דרכו של אברהם אבינו בעשה טוב

והנה אברהם אבינו ויוסף הצדיק הנחילו לבני ישראל שתי דרכים בעבודת ה', ואברהם אבינו לימד לדורות את העבודה בבחינת עשה טוב, והוא הראשון שנדבו ליבו לעבודת ה', והיה מזרז עצמו בכל עוז לעבוד את בוראו עד שהיתה אהבת ה' שבקרו מלקלת את השורה לרוב חשקו והתלהבותו, שאמרו חז"ל שבשכר שבקע עצי עולה לעקידת יצחק נבקע הים לפני בניו, והרמז הוא על פי דברי הנועם אלימלך ע"ה (פר' וירא ד"ה א"י פירוש), שאברהם אבינו הזדרז לבקע עצי עולה קודם צאתו לדרך, ולא המתין עד שיבוא להר המוריה, כי בהיות התלהבות המצוה בוערת בקרבו ביקש להתחיל מיד במעשה המצוה, קודם שתצטנן התלהבותו בלכתו בדרך, ולפיכך הקדים לחטוב עצים כדי להביא את התעוררות ליבו ליד מציאה מעשית, וכל זה לרוב אהבת ה' הבוערת בקרבו. ובכוח התלהבות ונדיבות ליבו נבקע הים לבני ישראל.

דרכו של יוסף הצדיק בסור מרע

ומאידיך גיסא יוסף הצדיק לימד את בני ישראל דרך ב'סור מרע', להיות ממאן בדבר איסור בזריזות נפלאה, ולא לתת מקום ליצר הרע להסיתנו לאיסור, כמו שנאמר בו שהיה ממאן ביצרו הרע שהיה מתחדש עליו בכל יום, וכשבא לידי ניסיון לא התמהמה אלא מיהר להימלט על נפשו וינס ויצא החוצה'.

ומכוח שניהם יחד, גם 'עשה טוב' וגם 'סור מרע' בזריזות ובהתלהבות, זכינו להגיע למדרגת 'היתה יהודה לקדשו', ועל ידי כן נבקע הים לפני בני ישראל, לרמז שאין הטבע יכול להסתיר ולעמוד בפני ההתלהבות והתעוררות לעבודת ה'.

התגלתה הנהגתו יתברך בלי לבושים, עד שזכו כולם להראות את הדמות באצבע ולומר 'זה אלי ואנוהו' (שמו"ר כג טו), וכיון שנאמר למשה 'הרם את מטך' ונסתלקו הלבושים המכסים על השם, מיד פתחו ישראל ואמרו 'ה' ימלוך לעולם ועד'.

בקר"ס היתה התגלות הקדושה בלי לבושים

וזה היה כל עיקר נס קריעת ים סוף, שישלך משה רבינו את הלבושים המכסים על שם הוי"ה, ועל ידי כן יתבטלו הקטרוג והדינים שהיו על בני ישראל באותה שעה, כדאיתא (שמו"ר כא ז) שהיה השטן מקטרג על בני ישראל שהיו עובדי עבודה זרה במצרים, כי בשליטת מלבושי השם ניתן כוח להתגברות הסט"א והמקטרגים, והיה נס קריעת ים סוף בהתגלות הקדושה, ובהרמת המטה עורר משה סילוק הלבושים המסתירים את הרחמים, וכעין מה שפירש באוהב ישראל (בשלח ד"ה כי בא) שים סוף רומז אל הים העליון [-בחינת הבינה] שהוא שורש הדינים והגבורות, וכיון שנכנסו המצרים בים סוף הגביה אותם הקב"ה לשורשם בים העליון והתבטלו בשורשם, כדאיתא מהאריז"ל (שער הכוונות ר"ה דרוש ז) שביטול הגבורות הוא על ידי שמתעלים לשורשם ושם מתהפכים לטוב.

בקריעת ים סוף נמתקו הדינים בשורשם

וזהו פירוש הכתוב (שמות ו ג) 'ושמי ה' לא נודעתי להם', שעד עכשיו לא היה שם הוי"ה מתגלה בעצמו אלא באמצעות מלבושים המסתירים, ורק עכשיו כשיצאו מגלות מצרים יזכו להתגלות השם בקריעת ים סוף. וזוהו יתבאר מה היתה התועלת בקריעת ים סוף, הרי לא עברו בני ישראל את הים לצידו השני, אלא הלכו בתוכו כחצי עיגול ויצאו לאותו צד שממנו נכנסו (תוס' ערכין טו. ד"ה כשם), וגם אם היה רצונו להציל את ישראל מן המצרים הרי הרבה דרכים לפניו להצלתם של ישראל, אלא זו היתה תכלית נס קריעת ים סוף, להשיב את המצרים וכוחות הרע לשורשם בים העליון, שיתבטלו ויתמתקו הדינים בשורשם.

מילין יקירין

פרקי ההדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

זכה להציב גבולות בפני המבול, וניצל ממי המבול וממנו הושתת העולם.

המצרים המשיכו את ישראל לתאוותיהם

ובמצרים התגבר יסוד המים על ישראל, והיו המצרים משליכים את ילדי ישראל אל היאור, כי המצרים השטופים בתאוות בקשו להמשיך גם את ישראל אחרי תאוותיהם, ולעומת זאת המילדות התגברו כנגדם ביראת השם, והיא שסייעה בידם לגבור על התאוות ולהציל את ילדי ישראל, וכמו שכתוב (לעיל א יז) 'ותיראן המילדות את האלהים וגו' ותחיין את הילדים', וכשזכו בני ישראל לגאולה גברו על יסוד המים ונבקע בפניהם הים, כי זו עבודת האדם בבואו להתגבר על תאוותיו, שיגבור על יסוד המים שבקברו ויכניע אותו, שיהיו כל תאוותיו במשקל ראוי לקיים בהם רצון בוראו, וכשזוכה להכניע את יסוד המים שבו קונה בנפשו שלטון על יסוד המים שבבריאה.

בזכותו של יוסף שגבר על התאוה נבקעו התאוות בפני בני ישראל

וזהו שמצינו ביוסף הצדיק שגבר על תאוותו במצרים, ובזכותו נבקעו מי ים סוף בפני בני ישראל, כמו שאמרו במדרש (תהלים קיד ג): ראה ארונו של יוסף יורד לים, אמר הקדוש ברוך הוא ינוס הים מפני הנס מן העבירה, שנאמר (בראשית לט יג) 'וינס החוזה', אף הים נס מפניו, שנאמר (תהלים שם) 'הים ראה וינוס'. וכשנבקע ים התאוות בזכותו נבקעו התאוות עבור בני ישראל, וזה גם מה שכתב רש"י דברי המכילתא שכל מים שבעולם נבקעו, וכפי שכתב הרב מקווי'גלוב ע"ה ה"ד בספרו ארץ צבי (פסח): והנה האדם צריך רחמים שלא ישקע בתאוות העולם הזה ושלא יטבע בהם, וכמו שפירש הרה"ק רבי חנוך מאלכסנדר דטבע הוא מלשון טביעה. ואז בקריעת ים סוף נבקעו כל המים שבעולם לפני בני ישראל שלא ישקעו בתוך תענוגי העולם הזה,

קריעת הים - גאולה מתאוות מצרים

התאוות מבקשים להטביע את האדם

וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם (יד כא). פירש רש"י: כל מים שבעולם. נראה לפרש, דהנה מיסודות עבודת ה' שיתגבר האדם על תאוות ליבו ויטה אותם לדרך התורה. ומקור התאוות באדם הוא ביסוד המים שבקברו, והתאוות הנמשכות מיסוד המים מתגברים על האדם, כגלי הים המבקשים להציף את העולם במים, וכל הנמשך אחרי תאוותיו טובע בהם ומאבד חיותו, כמו שאירע לדור המבול שנמשכו כליל אחרי תאוותיהם, ואף המים התגברו עליהם והחריבו את העולם, וכל מימות שבעולם שינו טבעם, הן מי הגשמים והן מי התהום, הציפו כולם את העולם והחריבוהו. ועבודת האדם היא להתחזק ביראת ה' שבכוחה לצמצם את התאוות, ולהציב גבולות כנגד התגברות המים שלא ישטפוהו, כדוגמת החול המונע מן הגלים להטביע את העולם, וכמו שאמר הנביא (ירמיה הכב) 'האותי לא תיראו נאם ה' וגו' אשר שמתי חול גבול לים חק עולם ולא יעברנהו', כך יציב גם האדם גבולות וסיגים בפני תאוותיו, שלא ישטפו אותו המים הזידונים.

שבירת התאוות בכוח יראת שמים

ועיקר כח האדם להכניע תאוותיו היא כפי יראת ה' שבקברו, כי כשאין בליבו יראת ה' סופו להגיע למיתה וכליון, כמו שאמר אברהם אבינו (בראשית כ יא) 'רק אין יראת אלהים במקום הזה - והרגוני', ומאידך כפי התגברות ביראת ה' זוכה לחיים, כמו שאמר יוסף הצדיק (שם מב יח) 'זאת עשו וחיו את האלהים אני ירא', כי מידת היראה היא הנותנת לאדם את הכוח להגביל את תאוותיו ולצמצם אותן לבל יחריבו את עולמו. ואכן נח שהיה מתחזק במידת יראת ה', כמו שתרגם אונקלוס (בראשית ו ט) 'בדחלתא דה' הליך נח',

בכל אברי הגוף, לקיים את הכתוב (תהלים לה י) 'כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך', שירגישו כל איבריו שאין עוד מלבדו, כי ידיעת המוח והלב אין בהם די כמו שרואים לפעמים כשמתרגש על האדם דבר מטיל אימה ואין אמונתו עומדת להישאר במנוחת הנפש, ורק אם עלה בידו להשריש את האמונה בכל איברי גופו אזי אין פחד ומורא שולטים בו והוא שלי ובטוח.

שלמות האמונה בקריעת ים סוף

ובזה מובן מה שנאמר עתה בעת קריעת הים 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו. כי תחילה הייתה האמונה קבועה במוח אבל לא פשטה במעשיהם, וכמו שאמר משה רבינו 'והן לא יאמינו', כי אין אמונתם חזקה כדי לשלוט בכל גופם, ועל זה השיב לו הקב"ה שבניו מאמינים בני מאמינים, ומעט מעט עלתה בידם להמשיך את האמונה גם בלב ובשאר איבריהם, עד שבקריעת ים סוף התפשטה האמונה בקרבם בשלמות ומסרו נפשם להיכנס בים סוף בלי מורא, ועל זה נאמר 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו באמונה שלמה שאין למעלה ממנה.

קריעת ים סוף בכוח מסירות נפש

עוד יתכן לפרש, כי באמונתם לא היה די, והיו צריכים גם למסור נפשם לקיום רצון ה', וכיון שהובטחו מפי משה רבינו שעתידים הם לראות את ישועת ה' הרי נפגמה בכך מסירות נפשם, כי היה בדעתם למסור נפשם על מנת שייעשה להם נס, ולכן אמר לו ה' 'יתברך (פסוק טו) 'מה תצעק אלי' לבל יוסיף להתפלל בעבורם, כי עיקר הישועה תבוא על ידי שימסרו נפשם שלא על מנת שייעשה להם נס, ולכן 'דבר אל בני ישראל ויסעו' גם בלי לדעת מהיכן תבוא להם הישועה, וכיון שימסרו נפשם מבלי לצפות לנס יזכו בכוח זה לישועת ה'.

ויוכלו לעבור דרך התענוגים של העולם הזה 'בחברה' ולא יגעו בהם כלל. יתר על כן, כתב הרה"ק בעל שבט מיהודה מלובלין ע"ה (תרס"ח ז"ה משמאל), שמלבד שנבקעו המים הרומזים לתאוות, עוד נהפכו לקדושה, וסמך דבריו על הכתוב (יד כו) 'המים להם חומה', שאף התאוות הנרמזות במים נעשו להם לחומה ולעבודת ה'.

דרגות בעומק האמונה

יְיֹשֻׁעַ ה' בְּיָוֵם הַהוּא וְגו' וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם וְגו' וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה וְגו' וַיִּירָאוּ הָעַם אֶת ה' וַיֵּאֱמִינוּ בֵּה' וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ (יד ל-לא).

יש להבין ולהעמיק בכוונת כתוב זה. וכי אך עתה באו לאמונה, הלא כבר בהיותם במצרים נאמר (לעיל ד לא) 'ויאמן העם'. וכן דרשו רבותינו ז"ל במכילתא (בשלח מס' דויה"ו) שלא נגאלו ישראל ממצרים אלא בשכר האמנה שנאמר 'ויאמן העם'. אם כן מה בא הכתוב ללמדנו שלאחר 'ויישע ה' ביום ההוא' וגו' וראו ישראל את מצרים טובעים, וראו את היד הגדולה, אז הגיעו בני ישראל לאמונה בה' ובמשה עבדו, שמשתמע שעד עתה לא הגיעו לכך.

אמונת המוח והלב והאיברים

ביאורם של דברים, כי בעומק השגת האמונה נמצא כמה מיני מדרגות, האמונה הראשונה היא אמונת המוח, למעלה ממנה היא אמונת הלב, דהיינו להמשיך את האמונה מידיעתה במוח להרגיש אותה בתוככי הלב שיהיו כל הרגשותיו מלאים באמונה בה', כי המרחק בין המוח והלב הוא כמו המרחק בין השמים והארץ, ואחר שזוכה להמשיך את האמונה בעומק ליבו אזי יוסיף עוד להשפיע את האמונה גם לכל האיברים, שתהיה אמונת ה' חדורה

ינא לאור ע"י מבין אור לישראל
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לנצח ללא אישור
 מצד השכתוב ממנו אור לישראל
 מיוצב ונעמוד: שוקי קנר

פרשת אחרי

ניסוי הדם

הרה"ק החלקת יהושע מביאלא זיע"א, מטעמים הכמוסים עמו, היה מקפיד מאד על קיום מצוות ניסוי הדם מדי יום ביומו. מנהגו בקודש היה שבכל יום ויום, עוד קודם תפילת שחרית, היה השוחט הירושלמי הידוע רבי מרדכי קויפמן בא אליו לביתו עם סכין השחיטה בידו. החלקת יהושע היה מקבל את הסכין לידו, מעיין בו היטב, ומחזירו לשוחט כדי שישוחט. לאחר שהשוחט היה שוחט את התרנגול היה דרכו של החלקת יהושע להקדים ולומר סדר 'לשם יחוד' עם 'ייהי נועם', והיה מברך בשם מלכות ומכסה את הדם בעפר.

במנהג טוב זה החזיק החלקת יהושע בשנות מגוריו בעיר ירושלים, במשך כעשרים שנה. והיה מקפיד לקיים זאת מדי יום ביומו גם באותם הימים בהם היה נוסע אל מחוץ לעיר, אם לערי הגליל ואם לערים במרכז הארץ. והגם שבהרבה פעמים ובהרבה מקומות היה קשה מאוד למצוא שוחט מומחה או להשיג תרנגולים חיים, עם זאת לא וויתר החלקת יהושע על מצוה גדולה זו ומן השמים סייעוהו להשלים מחשבתו הטובה והיה לו סיעתא דשמיא להשיג תמיד הן תרנגול חי והן שוחט מומחה.

כבר משעות הערב של כל יום היה החלקת יהושע דורש ושואל אצל באי ביתו האם כבר קנו את התרנגול עבור קיום המצוה ביום המחרת, וכשהתרנגול היה מגיע לביתו היה דואג בעצמו להאכילו ולהשקותו, ורחמיו על כל מעשיו. אכן היו זמנים קשים בהם כמעט ולא היה שייך להשיג תרנגולים, ועדיין היה הרבי

מבקש לצוד יונים מעופפים מן ההפקר ובהם היה מקיים את המצוה כהרגלו.

אחד מסוחרי העופות הירושלמים הוותיקים, ר' יוסף דושינסקי, דואג היה לספק לרבי תרנגול חי בכל סוף שבוע, ואת מנהגו זה היה מחזיק במשך שנים רבות. והנה אירע שמחסור גדול בעופות שרר בירושלים. היו אלה ימים של קור וכפור, שלג רב ירד בירושלים, וכמעט שלא התקיימה תנועה ברחובות העיר. מכוניות לא יכלו לנסוע ולהביא סחורה, כך שהחנויות היו סגורות או ריקות מסחורה והמחסור היה גדול אפילו במצרכי מזון חיוניים ביותר, ובוודאי שתרנגולים חיים לא היו בנמצא.

לר' יוסף דושינסקי, סוחר העופות, נותרו שבעה תרנגולים בלבד באותו סוף שבוע, ומפני שחושש היה פן יקפאו בעלי הכנף מהקור העז שהתחזק בשעות הלילה, החליט ר' יוסף להעביר את כולם, כבר ביום חמישי, לשחיטה מיידית בבית המטבחים הסמוך לחנותו. אלא שבאותם רגעים פרח מזכרונו הצורך להשאיר תרנגול אחד עבור הרבי כפי שהיה מנהגו תמיד.

תוך כדי עבודת ההעברה והוצאת התרנגולים מכלובם בדרכם אל השוחט בבית המטבחים, לפתע נשמת תרנגול אחד ונעלם. מכיון שרבי יוסף ידע שהיו תחת ידו שבעה תרנגולים ולא ששה, פתח ר' יוסף במסע חיפושים מקיף אחר התרנגול האבוד, אך העלה חרס בידו. מכיון שכל עוף היה יקר המציאות, בפרט בימים אלה, ביקש ר' יוסף את בנו שגם הוא יצטרף למסע החיפושים, אלא שככל שטרחו ויגעו למצוא את התרנגול, לא עלתה בידם. כל החיפושים

א בעלשם'סקע מעשה" [-הרבי חולל כאן מופת עצום כסיפורי רבינו הבעל שם טוב]. לפליאתו של הגבאי, מהיכן השיג את התרנגולת ומה בדיוק היה מעשה המופת, פתח ר' יוסף וסיפר לגבאי אודות התרנגולת שנעלמה אמש מתחת ידיו ולא הועילו כל החיפושים אחריה, וככל שהוא ובנו תרו אחריה היא לא נמצאה, עד שהיום בבוקר התגלה כי התרנגול החביא את עצמו במקרר לבל ישחטוהו כיתר אחיו התרנגולים, כדי שהרבי יוכל לקיים בו את מצוותו היומית של כיסוי הדם, ולמרבה הפלא, למרות הקור העז ששרר במקרר, העוף נותר בחיים, מוכן ומזומן עבור הרבי.

לא הייתה זו הפעם היחידה שמעשה שכזה אירע לרבי החלקת יהושע. חנות עופות הייתה בבעלות משפחת גפנר הנוודעה לתהילה בירושלים. אשתו של הרה"ח רבי מנחם מנדל גפנר זצ"ל, הצדקנית מרת אסתר מירל, הייתה מנהלת את החנות ביד רמה, וסיפורי נפלאות על מעשי הצדקה והחסד שעשתה היו נפוצים בירושלים. בין פעולותיה הנשגבות נזקף ליזכותה שהייתה מביאה מדי יום ביומו את התרנגול לביתו של הרבי, שם היו שוחטים אותו ומכסים את דמו, ולאחר מכן היו מחזירים את העוף השחוט בכדי שתמכור אותו בחנותה.

ויהי היום ומחסור חמור היה בתרנגולים בירושלים, ומשפחות רבות נשאר ללא בשר עוף לכבוד שבת. באותו ערב שבת הגיעו רבים מהלקוחות הקבועים לקנות את הבשר לכבוד שבת, ואילו מרת גפנר נאלצה להשיב את פניהם ריקם.

נוהגת הייתה מרת גפנר להשאיר בכל יום שישי תרנגול אחד כדי שהוא יהיה מוכן ומזומן עבור החלקת יהושע לקיים בו את המצוה ביום ראשון הבא. אמנם כאשר גברו עליה בקשת הלקוחות למכור להם עוף לכבוד שבת, החליטה

היא לשווא והתרנגול נעלם כאילו בלעה אותו האדמה.

הגיע בוקרו של יום שישי. רבי יוסף פותח את חנותו והוא ניגש לפתוח את המקרר, והנה התרנגול קופץ מתוך המקרר כשהוא בריא ושלם. מתברר שרבי יוסף ובנו לא העלו על דעתם לחפש את התרנגול בתוך המקרר, שכן דלתו היתה סגורה ולא היה דרך בעולם שהתרנגול יצליח להכנס לשם. הם חיפשו בחורים ובסדקים, אבל בתוך המקרר לא חיפשו, ושם אכן היה התרנגול. מבלי משים פתחו את המקרר לאיזה רגע, והתרנגול הקופצני ניצל את ההזדמנות והתחבא בתוך המקרר.

החידוש הגדול לא היה עצם מציאת התרנגול בתוך המקרר אלא העובדה שהוא שרד שעות כה ארוכות בקור החזק שהיה בתוך המקרר. בדרך הטבע היה על התרנגול לקפוא מקור בתוך המקרר, שם שהה שעות ארוכות, אולם התרנגול נותר בחיים ולא קרה לו כלום.

לא חלפו כמה דקות והנה נראה הגבאי של החלקת יהושע בפתח חנותו של ר' יוסף, מודאג ביותר. היות ור' יוסף לא הביא את התרנגול כדרכו אל בית הרבי, הבין הגבאי כי כפי הנראה אין לו לר' יוסף תרנגולים כלל ועיקר, אך ליתר בטחון הוא החליט לבוא בעצמו אל החנות, שמא יחד יצליחו לטכס עצה כיצד יוכלו להשיג תרנגול עבור הרבי. אלא שר' יוסף מקדם את פניו בחיוך רחב. הוא שומע בסבלנות את דברי הגבאי ואת שאלתו היכן ניתן להשיג עוף חי עבור הרבי לאור המחסור החמור השורר בשוק, אלא שבמקום להשיבו הוא מסמן לו להמתין רגע, הוא פונה לכלוב שבחדר הסמוך וחוזר משם עם תרנגול לתפארת.

הושיט ר' יוסף לגבאי את התרנגולת ואמר לו בשפת האידיש: "דער רבי האט געפראוועט

ומרתיח מחמת שלא כיסו אותו ולא נהגו כדם הצבי והאיל... שהקטרוג התעורר מחמת 'שלא נהגו בדמו לא כדם צבי ולא כדם איל' שהמצוה לכסות את הדם, ומשמע שאילו היו נוהגים בדמו כדם הצבי והאיל שמכסים את דמם לא היה הקטרוג גדול עליהם כל כך, ומצות כיסוי הדם היה מיקל העוון והקטרוג הנורא מכלל ישראל ולא היו נענשים עד כדי כך. וכן מוכח בדברי המהרש"א (ב"ק קיז.) שלמד כן מדברי המדרש, שבכוח מצות כיסוי הדם לעורר הרחמים. וזה לשונו: וכסוי הדם הוא ממידת רחמנות כמו שאמרו באיכה רבתי בדמו של זכריה שלא נהגו בדמו לא כדם צבי ואיל דכתיב ושפך את דמו וכסהו.

כי ביסוד מצות כיסוי הדם מתכסים הדינים והקטרוגים שמתעוררים למעלה מחמת אותם התובעים דמם של שונאי ישראל רחמנא ליצלן, ובמצוה זו מתכסים הדינים שלא יוכלו להזיק לישראל קדושים. ואפשר שזה אחד מן הטעמים שהיה מקפיד כ"ק אאמו"ר זצללה"ה על קיום מצות כיסוי הדם בכל יום, כדי להמתיק את הדינים בטרם יעמוד בתפילתו. ובזה מצינו גם כן טעם לשבח מנהגם של ישראל קדושים לקיים מצוות כיסוי הדם בעריכת הכפרות בערב יום הכיפורים כדי להמתיק הדינים הקשים לפני יום הדין הקדוש הבא עלינו לטובה.

כתב הרה"ק ה'פלא יועץ' זיע"א (ערך שחיטה): ויזהר השוחט מאד במצות כסוי הדם וברכתה. וגם לזאת אגיד לדור, **שראיתי שוחט אחד שחלה את עיניו בחולי ארוך עד שנפל למשכב ומת. ובא בחלום לנערה אחת מן העיר, שזה השוחט שחט פעם אחת עוף אחד ולא כיסה את דמו, ובאותו דם עוף היה מגולגל נפש איש ישראל והיה מוכן ליתקן על ידי מצות הכסוי, ולפי שלא**

כי היא נתן לשחיטה את אותו תרנגול ותמכור את בשרו לבני ירושלים שביקשו לכבד את השבת. סבורה הייתה שביום ראשון יעלה בידה למצוא תרנגול אחר עבור הרבי.

נכנסה מרת גפנר למחסן בו השאירה את העוף עבור הרבי וביקשה לקחתו לשוחט, אלא שהתרנגול נעלם ממקומו והיא לא הצליחה למצוא בשום אופן. ככל שחיפשה ותרה אחריו בכל מקום אפשרי ובכל מחבוא, העוף נעלם ואיננו. מכיון שכך לא נותרה לה ברירה, היא השיבה ריקם את פני הלקוח וביקשה את סליחתו.

במוצאי שבת כאשר הגיע הגבאי של החלקת יהושע כמנהגו בכל שבוע לקחת את התרנגול סיפרה לו מכל אשר קרה. אך הגבאי לא ויתר והאיץ בה לחפש שוב ושוב אולי הפעם תמצאנו, מה שלא הצליחה ביום ששי. למרבה פליאתה, כאשר אך פתחה את הדלת היא מצאה מולה את התרנגול האבוד, עומד זקוף על ארגז מול פני הדלת. בסופו של דבר התברר שרק ביום שני בשבת הגיע משלוח חדש של תרנגולים, ואילולא אותו תרנגול אבוד לא היה לרבי במה לקיים את מצוותו היומית.

בנו של החלקת יהושע, אדמו"ר מביאלא שליט"א, מספר בספרו 'מבשר טוב' (ירח האיתנים תשע"ט, פ"ט), על מנהגו של אביו החלקת יהושע: "כ"ק אאמו"ר זצוקלה"ה זי"ע היה מהדר מאד אחר מצות כיסוי הדם מדי יום ביומו כידוע, מה שלא מצינו זאת אצל צדיקים אחרים, ודבר זה הוא פלא גדול.

והוא כותב על כך: ולדעתי יש להביא מקור למנהג קדשו על פי מה שמצינו במדרש (קה"ר ג כ) כלפי דמו של זכריה הנביא שהיה תוסס

מבואר כאמור שיסוד קבורת האדם הוא מאותו שורש של כסוי הדם, ובשל כך שלא נהגו כבוד בזכריה, לכל הפחות לקבור את דמו כמו שעושים בכיסוי הדם לצבי ואיל, הוא זה שהביא את הקטרוג, ואילו אכן היו מכסים את הדם היה יכול לעורר רחמים על ישראל.

בצעירותו ישב הרה"ק רבי יצחק אייזיק סאפרין מקאמרנא זיע"א בבית המדרש קודם תפילת שחרית והגה בספר 'פרי עץ חיים', בשער חג המצות. באותם הימים היה מצוי בקאמרנא אדם נכבד בעיניו והיה מחשיב עצמו למקובל גדול, ולא מצא חן בעיניו שהרה"ק מקאמרנא לומד ספר זה, ובא לבית המדרש וסיפר לשומעיו: שמעתי היום את בנו של הרב שלומד בתוך ספר הקבלה 'פרי עץ חיים', ובעוד שהיה כתוב שם 'מוחין דקטנות' היה אומר 'מוחין דקטניות', ונעשה שחוק גדול כמובן. בתוך כך בא אביו הרה"ק רבי אלכסנדר סענדר סאפרין, רב העיר, להתפלל. וניגש אליו אחד מבאי בית המדרש וסיפר לו את שאירע, כך וכך היה מעשה, וחרה לו מאד על הבזיון שעשה לבנו על לא עוול בכפו.

לאחר כמה ימים קנה הרה"ק רבי אלכסנדר סענדר עגל כדי לשחטו לכבוד החג. כשבא השוחט לביתו, ביקש את השמש שילך בשליחותו לאותו מקובל לאמר לו: היות שהרב רוצה עתה לשחט עגל לכבוד החג, הרי הוא שליחו לכבדו בכיסוי הדם של העגל. והמקובל בא לפי תומו, וכאשר שחט השוחט לקח המקובל את העפר ורצה לעשות הברכה על כיסוי הדם. שאל אותו רבי אלכסנדר סענדר: וכי דם עגל צריך כיסוי? נבהל אותו מקובל מאוד, והרה"ק רבי אלכסנדר סענדר הוסיף ואמר לו: דע כי בני אין לו מוחין דקטניות, רק כבוד מעלתו...

כיסה הדם נשאר הנשמה נודדת ולא מצאה מנוח, ובעבור חטא זה בא לו זה החולי בעיניו. הגדתי היום מעשה זה לפי שיש הרבה שוחטים בזמננו שאין מצות חביבות עליהם ומקילים במצות כסוי הדם, ישמעו זאת ותסמך שער ראשם ויחרד השוחט בבואו לשחוט בחושבו זאת, כי לפעמים שוחט השור מכה איש ומה טוב לשוחט שיקדים תפלה שלא תצא תקלה מתחת ידו ושיזכה לתקן נפשות המוגלגלים.

על הפסוקים (ויקרא יז יג-יד): **'וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יִצוּד צִיד חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשִׁפְף אֶת דָּמוֹ וְכִסְהוּ בְּעֶפְר. כִּי נִפֵּשׁ כָּל בְּשָׂר דָּמוֹ כִּנְפְשׁוֹ הוּא וְאָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּם כָּל בְּשָׂר לֹא תֹאכְלוּ כִּי נִפֵּשׁ כָּל בְּשָׂר דָּמוֹ הוּא כָּל אֲכָלְיוֹ יִפְרֹת',** באר רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, כי בזה נתנה התורה טעם למצות כיסוי הדם: ובה נתן טעם למה צריך לכסות דמו, כי לצד שדמו היא נפשו, מהמוסר לנהוג בו כבוד זה, כדרך שצוה ה' לקבור אדם מת משום כבודו, וטעם שלא אמר כדרך שאמר בבהמה נפשו בדמו. אולי שהבהמה יש לה נפש והיא נתונה בדם, אבל חיה ועוף אין להם נפש כבהמה אלא הדם הוא במקום הנפש, ובה אינם באים על המזבח לכפר כבהמה זולת תורים ובני יונה, וגם המה אין בדמם הזאה על המזבח אלא מיצוי כשמולק.

וכיוצא בזה כתב רבינו הרדב"ז בספרו 'מצודת דוד' על טעמי המצוות (מצוה רד): טעם מצוה זו לפי הפשט הוא מה שכתבנו באיסור אכילת הדם, כי הוא הדם היא הנפש ומצוה לקבורו ולהסתירו כמו שהנפש נסתרת בגוף, ולכן צריך עפר מלמטה ומלמעלה כעין קבורה, הרי הבשר נאכל והדם היא הנפש נקבר.

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחיל' טל
אדמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'ן
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של הרה"ק רבי ישראל יצחק קאליש מוורקא זיע"א

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך